Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 2 · Özel Basım · KASIM-ARALIK 2014 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

ISSN 2148-6824

#KAFKAOKUR

4 Virginia Woolf'a Dair
OZAN KIRICI, Woolf

6 Deniz Feneri
VIRGINIA WOOLF, Kitap

8 Edebi Modernizmin Farklı Yöntemlerine Bir Bakış
YAZAN: Siobhan Calafiore ÇEVİRİ: OZAN KIRICI, Makale

11 Woolf Hakkında 20 Şey
OZAN KIRICI, Virginia Woolf

12 Virginia Woolf Kitapları Hakkında
Derleyen: OZAN KIRICI, Kitap

14 Bir Hakan Günday Röportajı
KARDELEN AĞIM, Röportaj

16 Varrakun, Kitap ve Küf
SALİH SAMET GÜR, Deneme

17 Yabız
CENGİZHAN GENÇ, Şiir

18 Turgenyev'in Nihilist Oğlu Bazarov
BURCU BARAZ, Kitap İnceleme

20 ERBİL, UYAR, ÖZLÜ, MARMARA
SÖZLER

22 Yalnızlar Garı
CEMAL TUZAK, Hikaye

23 Bir Şiir Yazarsın
UĞUR CEM LALEK, Şiir

24 Yanılma Sevgili Okuyucu
NERGİS SELİ, Sait Faik Abasıyanık

26 Cemil Meriç 101
SELAMİ METE AKBABA, Cemil Meriç

28 -De
EZGİ HOŞCAN, Deneme

29 Hiç ve Aşk
KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI, Makale

31 Üvercinka
CEMAL SÜREYA Şiir

32 Boşlukta Yaşayan Müze
DAMLA KATUK, Kafkaeks

35 Hayat Yollarında
PANAIT ISTRATI, Anlatı

36 Kral Kofetua ve Dilenci Kız
EFKAN OĞUZ, Sanat

39 Diego'ya Mektup
FRİDA KAHLO, Mektup

40 Süveyda
ESRA PULAK, Marifetname

41 Son Şeyler
İçerik adına

Yazılarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı **editor@kafkaokur.com** adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 2 • Kasım - Aralık 2014 • 8 TL

Özel Basım

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Dem

Editör
Gökhan Dem

Kapak Resmi
Sernur Işık
Beste Kopuz / Arka Kapak

İllüstrasyonlar
Sernur Işık
Ceren Demiral
Hilal Kosovalı

İletişim
editor@kafkaokur.com

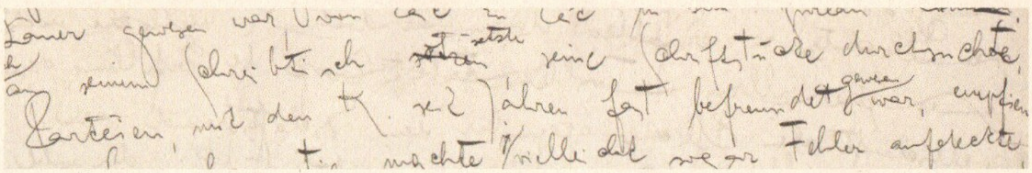
Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
Görsel Dizayn Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi
A5 Blok K:4 no:405 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 16269

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Virginia Woolf'a Dair — virginia woolf — **sayfa 4**

Woolf, hayatının sonlarına doğru sesler duymaya tekrardan başlar. 2. Dünya Savaşı da şiddetini arttırır. Yazamadığı ve okunmadığı düşüncesi onu depresyona sürükler ve bu depresyondan çıkamaz. Cebine taşları doldurarak kendini Ouse Nehri'nin kollarına bırakır.

Woolf mu? Kafka mı? — çeviri — **sayfa 8**

Woolf'un anlatı yapısı gelişigüzelken, Kafka daha alışılagelmiş bir yöntem izler. Dava, Josef K.'nın doğum gününde başlayıp doğum gününde biten bir yıllık bir süreci içerir. İlginç olan, ilk birkaç bölümün kronolojik bir zaman belirteci ile başlamasıdır...

Bir Hakan Günday Röportajı — röportaj — **sayfa 14**

Son derece kişisel bir uğraş olduğu için bu konuyla ilgili verebileceğim tek tavsiye: Hiçbir tavsiyeye uymamaları ve sadece yazmaları. Yazmayı, kalp atışı gibi doğal bir eylem olarak kabul etsinler, yeter...

Varrakun, Kitap ve Küf — deneme — **sayfa 16**

"Sahaflık; ölenlerin kitaplarını alıp, ölecek olanlara satma sanatıdır." Sahafların Şeyhi Muzaffer Ozak

Turgenyev'in Nihilist Oğlu Bazarov — kitap inceleme — **sayfa 18**

Nihilizm'e ilk başta Turgenyev'in Babalar ve Oğullar adlı romanıyla dikkat çekilmiş, sonrasında Schopenhauer'ın kötümser felsefesinin etkisiyle Nihilist anlayış daha da yaygınlaşmış ve nihayet Nietzsche'yle beraber felsefî bir nitelik kazanmıştır...

Yalnızlar Garı — hikaye — **sayfa 22**

Saat epey geç oldu. Çayım hala sıcak. Ellerim... Ellerim mi? Onlar hala soğuk. Ve soğuk olan her şey gibi sessiz. Bir tren gelir, herkes kucaklaşır şimdi.

Cemil Meriç 101 — cemil meriç — **sayfa 26**

Gazetelerde şiirleri yayımlanan Cemil Meriç, "Bir ülkede şair ne kadar çoksa, o ülke düşünce bakımından o kadar geridir. İnsanlar ve milletler yaşlandıkça şiirin yerine nesre geçer." diyerek şiirle arasında açılan mesafeyi sosyolojik nedenlerle açıklamıştır...

Kafkaesk Mimari — kafkaesk — **sayfa 32**

Sen de denemek ister misin? Bir duvarı seçtin ve hareket ettirebiliyorsun. Kendine kenarlar, köşeler oluşturabilirsin. İstediğin zaman bozabilirsin ya da başkası gelip ardından bozabilir. Kendisine daha farklı köşe yapabilir. Her geldiğinde farklı köşeler bulabilirsin.

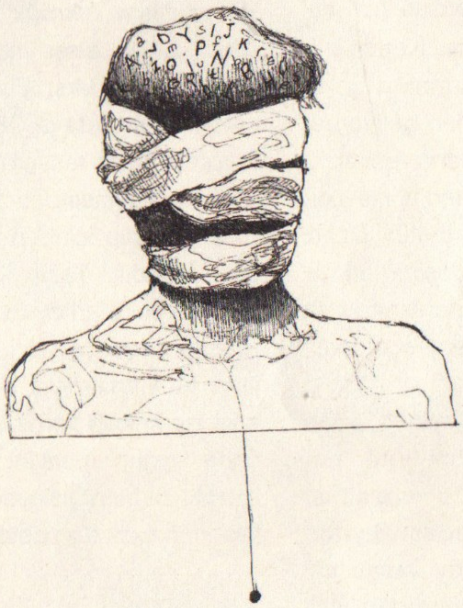
Süveyda — öykü — **sayfa 40**

"İnsanın en büyük ve en güçlü yönü kalbi, en küçük yönü kalıbıdır ki kalbin kabuğudur." Marifetname

hiçbir şey. varolmaklık.

söylediklerime inanmayanlar, söylediklerime inananlar, söylediklerime inanmayanların içinden inandıklarım, söylediklerime inananların içinden inanmadıklarım. çok değiller, hepi topu üç beş kişi işte. hepsi birbirini rahatlıkla götürüyor. sürekli oluyor bu.

gökhan dem

Virginia Woolf'a Dair

Hazırlayan: OZAN KIRICI

Virginia Woolf, 1882 doğumlu Virginia Woolf, 20. yüzyıldaki en ünlü eleştirmen, öykücü ve romancılardan biridir. Feminizm, bilinç akışı tekniği, Mrs. Dalloway, modernizm, intihar; Woolf denilince aklımızda çağrışım yapan ilk kelimelerdir. Peki, Woolf'un bu kelimelerle ilgisi nedir?

Aile Hayatı: Woolf, Victoria Çağı'ndan nefret ederdi; çünkü Victoria çağı gereği kadınlar okula gönderilmemiş ve Woolf, eğitimini evde tamamlamak zorunda kalmıştı. Hayatı boyunca da bunun eksikliğini hissetmiş ve kendini geliştirmek için durmadan okumuştu. Onun şanslı olduğu yönlerden biri, eşi Leonard Woolf'un bir yayınevine sahip olmasıydı. Kendisinin de dediği gibi koskoca İngiltere'de istediğini yazmakta özgür olan tek kadın kendisiydi. Üst, orta sınıf bir aileden geliyordu. Babası Sir Leslie Stephen'dan hiçbir zaman hoşlanmamıştı. O henüz 13 yaşındayken ölen annesi Julia Stephen'a ise çok şey borçlu olduğunu biliyordu ve ona olan minnetini Deniz Feneri eserinde yansıtmıştı. 25 yaşında ölen kardeşinin etkisine ise en fazla Dalgalar'da olmak üzere diğer romanlarında da rastlanır. Woolf, bu anlamda büyük bir özlem içindedir. Teyzesi olduğu George Duckworth, hem ona hem de Woolf' un kardeşi Vanessa'ya onlar daha çocuk yaştayken cinsel tacizde bulunmuştu. Bu olay, onun cinsel hayatını kötü etkilemişti. Hiçbir erkekle veya kadınla birlikte olmamış, Bloomsbury ekibinden eşcinsel yazar arkadaşı Lytton Strachey'in evlilik teklifini kabul etse de Strachey vazgeçtiği için evlenmemişlerdi. Virginia sonrasında Leonard Woolf'la evlenmişti. Leonard, Woolf'u mutlu etmiş, ona istediği imkânları sağlamıştı. Fakat Woolf, Londra'ya dönmek istediği için ayrı düştükleri anlar olmuştu. Eşiyle cinsel bir hayatı yoktu, bu yüzden çocuk da yapmamışlardı.

Akıl Hastalığı: Woolf, manik depresif bir yazardı. Yazmak, onu hayata bağlayan bir terapiydi aslında. Kendisinin 'delilik nöbetleri' dediği nöbetler onun için verimli bile oluyordu. Doktoru hastalığını yenerse, yazma yeteneğinin körelebileceğini söylemişti. Delilikle dahilik arasında gezinen parlak bir bilinçti o. Woolf, kendi durumunu biliyor ve bununla mücadele etmeye çalışıyordu. 22 yaşından başlayarak üç kere intihara kalkışmıştı ve sonuncusunda hayatını yitirmişti. İntihar etmeden önce Yunanca şakıyan kuşların etrafında tekrar dolanmaya başladığını söylemişti. Birçok deha gibi kendi beyninin gücüne karşı koyamamış ve kendisini ölüme sürüklemişti.

Woolf'un Feminizmi: Feminizm üzerine yazdığı en kapsamlı yapıt 'Kendine Ait Bir Oda'dır. Dönemin üniversitelerinde okuyamamış, yıllar sonra gittiği o okulların kütüphanelerine alınmayınca sinirlenerek yazmıştı Woolf, Kendine Ait Bir Oda'yı. Gerçek bir yaratıcı zihnin 'androjen' özellikler barındırması gerektiğini söyleyen Woolf'a göre feminizm, kadın-erkek eşitliğine dayanır ve dönemin faşizmiyle de iyice beslenen kadın düşmanlığına ataerkilliğin kadına biçtiği rolleri reddederek karşı çıkar.

Bilinç Akışı Tekniği: İlk olarak Jacob'un Odası ile karşımıza çıkan bilinç akışı tekniği ile Woolf, bu ilk kitapla başarılı olamasa da Mrs. Dalloway ile tam anlamıyla bir başyapıt çıkarmıştır ortaya. Bilinç akışı tekniği, Romanda, post empresyonist ressamların yaptığı gibi bir tablo sunar bize: romanın sayfasından baktığımız karede hiçbir şey net değildir; fakat hayatın içinden olduğu bellidir ve kendince bir gerçekçiliği vardır. Yazar, karakterlerin hayatlarındaki pek çok izlenimi arka arkaya sıralayarak bir an içerisinde insanın zihninden geçen şeyleri bize tüm çıplaklığıyla verir. Bu gerçeklikte tam anlamıyla bir kurgusal gerçeklik yoktur, daha çok anın gerçekliği vardır. Çünkü bir insanın hayatı, roman kurgusuna uygun mantıklı bir dizilimden daha ziyade, düzensiz olarak birbirini izleyen anlardan oluşur. Bu teknik ile bize Woolf, hayatı tüm detayları ile yansıtır.

Aşk Hayatı: Vita Sackville-West'le aşk yaşamışlardır; bu aşkta, tensel bir temas yoktur, romantik bir şekilde mektuplar üzerinden süregider bu ilişki. Woolf, Vita'yı kadın-erkek özellikleri bir arada barındıran biri olarak görür ve ona ithaf olarak benzer bir konuyu işlediği Orlando eserini yazar. Vita'nın oğlu Nigel Nicolson, Orlando'dan "edebiyat tarihinin en uzun ve en nefis aşk mektubu" olarak söz eder. Nitekim öyledir. Woolf, kendi hayatında aynı umudu bulamasa da Orlando'da sevginin zamanı, bedenleri, boyutları, bu dünyayı aşan gücünü ele almıştır.

İntiharı: Woolf, hayatının sonlarına doğru sesler duymaya tekrardan başlar. 2. Dünya Savaşı da şiddetini arttırır. Yazamadığı ve okunmadığı düşüncesi onu depresyona sürükler ve bu depresyondan çıkamaz. Cebine taşları doldurarak kendini Ouse Nehri'nin kollarına bırakır ve akar gider. Eşine yazdığı mektupsa, edebiyat tarihinin en ünlü intihar mektuplarından biri sayılır. İşte, 18 Mart 1941 tarihli o mektup:

"Salı

En sevdiğim,

Yeniden delirmek üzere olduğuma eminim. O korkunç dönemlerden birine daha göğüs gerebileceğimizi sanmıyorum. Ve bu sefer toparlanamayacağım. Sesler duymaya başladım ve dikkatimi toplayamıyorum. Ben de yapılabilecek en iyi şey gibi görüneni yapıyorum. Sen bana mümkün olan en büyük mutluluğu verdin. Biri her ne yapabilirse hepsini yaptın. İki kişinin bizden daha mutlu olabileceğini düşünmüyorum, ta ki bu korkunç hastalık gelene kadar. Artık mücadele edemiyorum. Hayatını berbat ettiğimi, bensiz çalışabileceğini biliyorum. Ve yapacaksın, biliyorum. Görüyorsun, bunu bile düzgün bir şekilde yazamıyorum. Okuyamıyorum. Söylemek istediğim şey şu; hayatımın bütün mutluluğunu sana borçluyum. Bana karşı hep sabırlıydın ve inanılmaz bir şekilde iyiydin. Bunu söylemek istiyorum herkes biliyor. Eğer biri beni kurtarabilseydi, o sen olurdun. Senin iyiliğinin kesinliği dışında her şey benden gitti artık. Hayatını daha fazla mahvedemem.

Sanmıyorum ki başka iki kişi bizim olduğumuz kadar mutlu olabilsin."

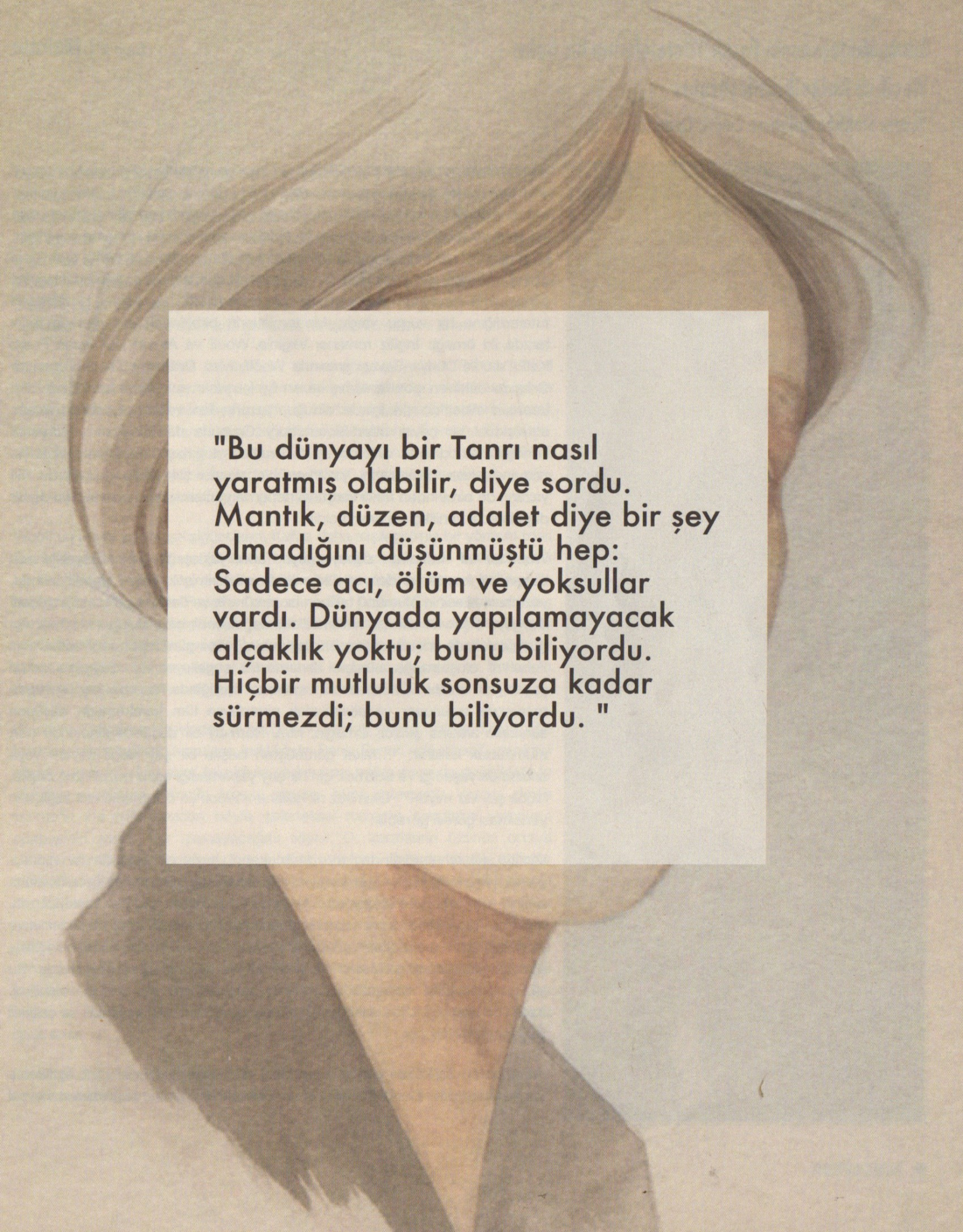
V.

Virginia Woolf

Deniz Feneri

"Bu dünyayı bir Tanrı nasıl yaratmış olabilir, diye sordu. Mantık, düzen, adalet diye bir şey olmadığını düşünmüştü hep: Sadece acı, ölüm ve yoksullar vardı. Dünyada yapılamayacak alçaklık yoktu; bunu biliyordu. Hiçbir mutluluk sonsuza kadar sürmezdi; bunu biliyordu. "

Edebi Modernizmin Farklı Yöntemlerine Bir Bakış
Woolf ve Kafka Karşılaştırması

Yazan: Siobhan Calafiore Çeviri: Ozan Kırıcı

Edebi modernizm, geleneksel ilkeleri ve yapıları reddeden deneysel bir yazım yöntemidir ve böyle yaparak realizmin dünya tasvirine karşı çıkar. Modernistlerin bunu başarabilecekleri pek çok yol vardır; en dikkat çekeni dilin kullanımıyla, olay örgüsü yapısıyla ve anlatıcı bakış açısıyla deneme yoluyladır. Modernistler, geleneksel olarak bakış açısı ve çerçeveleme gibi arka plan işlevi gören unsurları, çalışmalarının öznesi yaparak dünya deneyimine odaklanırlar. Okuyucuda cevaptan çok soru üreten düzensizliğe ve kişisel tecrübelerin tutarsızlığına bir vurgu vardır. Modernistlerin birbirinden son derece farklı tarzda iki örneği: İngiliz romancı Virginia Woolf ve Alman dili yazarı Franz Kafka'dır. İki Dünya Savaşı arasında Woolf, Mrs. Dalloway, Deniz Feneri ve Orlando dâhil en çok tanınmış ve en iyi karşılanmış çalışmalarını üretti. Eşi Leonard Woolf'un da içinde olduğu, yazarlardan ve sanatçılardan oluşan entelektüel bir çevre olan Bloomsbury Grubuna dâhildi. Kafka, Almanca konuşan Yahudi orta sınıf bir ailede Prag'da doğmuştu ve işten arta kalan zamanda kısa hikâyelerini yazarken bir sigorta şirketinde çalışıyordu. İki yazarın da birbirinden farklı kurgusal deneme yöntemlerine rağmen ikisi de bir diğeri kadar yenilikçi ve devrimcidir.

Woolf'un ve Kafka'nın deneylemeye farklı yaklaşımları, kendi yazılarında başarmak istediklerinden büyük oranda etkilenmiştir. Woolf, günlüklerinde, yazmanın ailesinin ölümünü takiben uzun süredir ve derinden hissettiği şiddetli duyguyu dışa vurmak için kullanabildiği sağaltıcı bir çıkış olduğunu söyler. Bu duyguları ifade ederek onları sakinleştirebildi. Yine günlüklerinde Woolf, Deniz Feneri'ni oluşturduğu süreçte ilerlemesini engelleyen iki duygusal yıkım yaşadığını anlatır. Olumsuz dil, romanın içeriğinde önemli her sahnede merkezde bulunuyor ve olumsuzluk neredeyse tüm karakterlerin düşünce sürecinin arasına giriyor. Örneğin, Mrs. Ramsay bir düşünce zincirinde dört olumsuzluk kullanır: "...fakat görünüşten başka bir şey değil miydi? Veya arkasında yaşadığı ve bozmak için bir şey yapamadığı eşsiz güzellikten başka, hiçbir şey var mıydı?" Olumsuz dil kullanımı Woolf'un o zamanki akıl sağlığının yansıması görevi görebilir.

Woolf, akıl rahatsızlığından muzdarip, kendi hayal dünyasında bir mülteci olarak yaşarken, Kafka için yazmak, bir rahatlama yöntemi sunmuyor, daha ziyade kaygısını sürekli kılıyordu. Arkadaşı Max Brod'a yazdığı mektuplarda, mutsuzluğu bir ömür boyu tattığını ve kendisini yazmanın lanetinin, acısının ve utancının bir kurbanı olarak gördüğünü söyler. Çelişkili bir biçimde, bu yazma acısının üstesinden gelmenin tek yolunun yazmak olduğuna inanıyordu. Bu yüzden, yazarlığı mutsuzluğunun hem sebebi hem de sonucu olabilirdi. Kafka'nın yarattığı kurgusal dünya, onun yazı ve dil üzerine muğlâk ve çelişkili düşüncelerini kapsar.

Woolf'un ve Kafka'nın yazıları arasındaki en büyük farklardan biri, öyküleme yapılarıdır. Woolf, Deniz Feneri'nde ve Orlando'da zaman dağılımını deneysel

olarak kullanır. Deniz Feneri, üç bölüme ayrılmıştır: 'Pencere', 'Zaman Geçer' ve 'Deniz Feneri'. Birinci ve üçüncü bölümler bir günde geçerken, on yıllık süreci birkaç sayfaya sıkıştırdığı ortadaki bölümden daha çok yer kaplar. Bu orta bölüm, geleneksel olarak esas hikâye noktasını içerir. Mrs. Ramsay'in, Prue'nun ve Andrew'un ölümleri gibi anahtar olaylarla hikâyeyi bölmektense Woolf, onları parantez içine alarak önemsiz gösterir ve buna karşılık romanını bilinç anları etrafında inşa eder. Woolf, yazarlara bilince bağlı olay örüntüsünü, ne kadar bağlantısız ve uyumsuz gözükse de takip etmelerini önerir.

Benzer olarak Orlando'da da, belli bir kronolojik yapı yoktur. Tempo, Woolf belli çağlardan ve Orlando'nun yaşamındaki diğerlerinden daha öne çıkan deneyimlerinden örnek verdikçe çeşitlenir. Herbir yüzyıl geçişi, sistemli olarak ortaya çıkmaz; ama Orlando'nun değişimleriyle belirlenir. Roman, 16. yy.'da, Orlando genç bir asilzadeyken başlar. 17. yy.'da, Orlando bir büyükelçidir ve 18. ve 19. yy.'larda artık bir kadındır. Yine, Woolf, romanını dış etkenlere göre değil karakterinin içsel yolculuğuna göre yapılandırır.

Woolf'un anlatı yapısı gelişigüzelken, Kafka daha alışılagelmiş bir yöntem izler. Dava, Josef K.'nın doğum gününde başlayıp doğum gününde biten bir yıllık bir süreci içerir. İlginç olan, ilk birkaç bölümün kronolojik bir zaman belirteci ile başlamasıdır: "gelecek Pazar", "gelecek hafta boyunca", "ilerleyen birkaç günde" gibi zamanın ilerlemesini belirten; fakat roman devam ettikçe, her şey bitmeden önce, zaman belirteci muğlaklaşır: "bir öğlen" gibi. Bu tekniğin bir sonucu olarak, mahkeme sürecinde daha da kaybolup şaşırmışken, Kafka'nın hayali dünyasında zaman duygumuzu ve yönümüzü yitiririz.

Woolf ve Kafka'nın birbirinden ayrıldığı noktalardan başka biriyse özgün yazı tarzları ve araştırdıkları konuların farklılığıdır. Deniz Feneri'nde, Woolf, izlenimci olarak sunulan 'bilinç akışı' tekniğiyle ve karakter bakış açısında değişiklikle iç dünyaya odaklanır. Woolf, önemli olanın, buna isterseniz yaşam deyin isterseniz de ruh, bundan böyle geleneksel romanın kendisine uymayan cüppesinin içinde yer alamayacağını söyler. O, karakterin özünün ortaya çıkmasında önemli olduğunu ve açıkça, toplum önünde ifade edilenle çelişebileceğini öne sürdüğü kişisel düşünceye öncelik verir. Bunun bir örneği Deniz Feneri'ndeki öğle yemeği sırasındaki konuşmada her karakterin "balıkçı hakkında çileden çıkmış ve öfkeli oluşu"; yine de hepsinin içsel olarak "hiçbir şey" hissetmemesidir. Benzer olarak Orlando'da Woolf, biyografinin öğeleriyle oynayarak içsel keşfin bir insanın ruh halini deneysel kanıtlardan daha iyi nasıl yansıtabileceğini gösterir. Sanatçının yarattığı dünyanın daha nadir, daha yoğun ve insanların talep ettiği gerçek bilgiden daha bütün bir eser olduğunu ifade eder.

Dava'nın dış yüzeyinde gerçekçilik yatarken, Kafka, -Woolf gibi- insan varlığı ve mücadele üzerine keşfinde kelimelerin ifade ettiklerinin ötesine gitmeye

çalışır. Kafka'nın kurgusal dünyası, ne yazık ki, hayali bir niteliğe sahiptir ve kendi kuralları, ilkeleri ve davranış kuralları ile doludur. Okuyucu, kendisini müdahaleye zorlayan ama direnen üstü kapalı bir anlatım tarafından kurgusal dünyadan silinir. Kafka'nın bize sunduğu anlatımın gizemli biçemi, papazın Joseph K.'ya sunduğu kısa hikâyede somutlaşır. Okuyucu, Joseph K. ile birlikte, kısa hikâyenin bir ders değil, anlamına ulaşılamaz bir bilmece olduğunu keşfeder. Papazın, "Biri her şeyin doğru olduğuna inanmak zorunda değildir, sadece bunun gerekli olduğuna inanmalıdır." özeti Kafka'nın Max Brod'a yazdığı kendi mektuplarının birindeki bir düşüncenin yansımasıdır: "Bence daha derin olan anlam, onun olmamasıdır." Bu, Kafka'nın okuyucularını eserini okurken elinde tutmak için bir cesaretlendirme olabilir. Kafka, dünyayı yazılarında yaratıcı bir şekilde değiştirirken, onun gerçekliğini hiçlik seviyesine indirir.

Woolf ve Kafka, ikisi de dilin işlevi hakkında söz söylemek için kurgusal denemeyi kullanmışlardır. Dilin, şeffaflıktan ve taraflıktan uzak olduğuna ve bunun sonucu olarak verilmek istenen esas anlamın özünü aktaramadığına inanırlar. Yine de bu düşünceyi birbirinden zıt şekilde ifade ederler. Woolf, anlamı elinde tutma mücadelesini Deniz Feneri'nde, Lily Briscoe'nun kendi sanat eserinde sürekli değişen bir dünyayı resmetme çabalarıyla sergiler. Lily, Mr. Bankes'in daha geleneksel görüşüne karşı koyan kendi görüşüyle boğuşur. Mr. Bankes, Lily'nin sanat eserinde bir 'mor üçgen şekil' görür ve Lily'nin, şeklin Mrs. Ramsay ve James olduğu açıklamasına şaşırır. Mr. Bankes için anne ve çocuk, "saygısızlık etmeden mor bir gölgeye" indirgenebilirdi. Anlamaya çalıştığı şey, Lily'nin tablo fikrinin temsili değil dönüşümsel olduğudur. Bu kavram, Woolf'un edebiyat düşüncesini yansıtır. İlginç bir şekilde, hem Woolf hem Kafka, dil aracılığıyla bir karakteri anlamanın imkânsız olduğunu göstermek için çelişkili ve doğası belirsiz karakterler yaratmışlardır. Woolf bunu, her karakterin hem kendisi hem de başkaları hakkında sahip olduğu çelişkili yargıları keşfederek gösterir.

Akşam yemeği konuşması esnasında, Lily, "hayatında gördüğü en itici insanlardan biri" olmasına rağmen Mr. Tansley'e karşı yumuşak ve "iyi" olmak için Mrs. Ramsay'den baskı hisseder. Bu da onu, Lily'nin onu asla tanıyamayacağı, Mr. Tansley'nin Lily'yi asla tanıyamayacağı ve insan ilişkilerinin kaçınılmaz olarak samimiyetsiz olduğunu düşünmeye iter. Okuyucu da hiçbir zaman karakterleri tanıyamaz. Bakış açısındaki geçişlerle, bir karakterin ve olayın birçok yoruma yol açan ve gerçek bir anlamı ortaya çıkarmayı imkânsız hale getiren farklı çeşitlemeleri ile karşılaşırlar.

Kafka'nın dili yorumlamaya yaklaşımı ise tam zıttır. Her karakterin boyutlarını ve karmaşalarını araştırmaktansa, onları öyle bir ayrıştırır ki kartondan siluetlere benzer şekilde insani niteliğinden ve özünden mahrum kalırlar. Dava'nın son paragrafında, okuyucunun katillere dair edindiği tek bilgi onların redingotlar içinde, solgun tenli ve şişman, silindir şapkalı iki beyefendi olduklarıdır. Hareketleri, birbirine benzer kuklalar gibi uyum içindedir ve sessiz dururlar, böylece gerçek insandansa bir taklit gibi görünürler. Josef K. onların gerçek kimliklerinin üzerine kafa yorarak "iki bitkin, yaşlı adam"dan "tenorlar"a ulaşır. Bu beyefendiler isimsiz ve yüzsüzdürler, tıpkı diğer ana karakterler gibi; avukat, hâkim ve müdür. Karakterler hakkında fikir sahibi olmak için okuyucu konuşmalara döner. Gelgelim Kafka, konuşmayı genellikle belli olmayan ve bu yüzden hikâyeyi zor hale getiren el kol hareketleri ile ikiye ayırarak anlamın önüne geçer. Bu, Joseph K., Frau Grubauch'u tutuklanışından bahsetmek için ziyaret ettiğinde görülür. Ciddi bir konuşma esnasında anlatım, zaman zaman K.'nın bir elini çorabına sakladığını belirtir. Anlamı açığa çıkarmaktansa, bu tuhaf el hareketi konuşmadan kopuktur ve anlamı bozar. Kafka için, jest, dilin gerçek sorununu temsil eder. Karakterlerin ayrışması ve jest kullanımı ile Kafka, kurgusal ve deneyimsel evren arasındaki geçişe direnir, böylece anlam aktarılamaz ve metin içinde saklı kalır.

Woolf ile Kafka'nın birbirleriyle çelişen yaklaşımları, birden fazla edebi modernizm olduğunu gösteriyor. Woolf, sıradan olanın ifade edilmeye değer olduğunun altını çizer, öte yandan Kafka, sıra dışını, okuyucudan çalınan bir dünyayı keşfeder. Woolf, yaşamı bilince yerleştirirken, Kafka karakterlerini böyle bir yaşamdan mahrum bırakır. Yine de, iki yazar da, edebiyat hakkında geleneksel fikirlere karşı çıkar ve kurgusal denemelerinde kendi yöntemleriyle başarılıdırlar.

Woolf Hakkında 20 Şey

Derleyen: OZAN KIRICI

Woolf, ablası Vanessa Bell'in ressamlığına özenerek bir şövalede, yazılarına uzaklaşıp yakınlaşarak yazıyordu.

Bir yaz, kuşların Yunanca şakıdığına ve Kral 7. Edward'ın yakındaki çalılıktan küfürler yağdırdığına inanarak delirmişti.

Woolf daha 13 yaşındayken annesi Julia öldüğünde şunları söylemişti: "Olabilecek en büyük felaket."

Evlendikten sonra, ev işi becerilerini geliştirebileceğini düşünerek bir aşçılık okuluna yazılan Woolf, en sonunda evlilik yüzüğünü pudingin içinde pişirmişti.

27 yaşında, seksten korktuğunu itiraf etti.

Woolf, kendisiyle aynı roman tekniğini uygulayan James Joyce'dan pek haz etmezdi. Onun da içinde bulunduğu insanları, yer altı dünyasına ait ve yetenekten çok şöhrete değer veren bir grup insan olarak tanımlamıştı.

Habeşistan Prensi Woolf! Virginia Woolf, 1906'da ve 1910'da İstanbul'a uğramıştı. İkinci gelişinde, Bloomsbury'den dört yakın arkadaşı ve erkek kardeşi Thoby ile birlikte Birleşik Krallık Deniz Kuvvetleri'ni, Habeşistan Prensleri olduklarına inandırmışlardı.

Bir keresinde Sigmund Freud ile çay içmiş ve Freud ona nergis çiçeği hediye etmişti.

Küçük yaşlardayken kız kardeşi Vanessa'ya tırnaklarını duvara sürterek işkence yapardı.

Fotoğraf çekilmekten ve birinin ona dikkatle bakmasından hiç hoşlanmazdı.

Daha 7 yaşındayken, kadınlar okula gönderilmediği için annesi ona Latince, Fransızca ve tarih öğretiyordu.

Singer isminde dönemin lüks arabalarından birini çitlere çarptıktan sonra araba kullanmayı bırakmıştı.

Woolf, yazı yazarken mor mürekkep kullanırdı.

Çocukken, düzgün cümleler kurmaya başlaması uzun zaman almıştı.

İlk intihar girişimini 22 yaşında pencereden atlayarak gerçekleştirmişti; fakat atladığı yer yüksek olmadığı için ölmemişti.

Woolf, konuşmayı o kadar severdi ki bir keresinde aralıksız 48 saat konuştuğu olmuştu.

Woolf, anoreksiya ile mücadele ediyordu.

Bir kitabı yazmayı bitirince genellikle mutsuz olurdu.

Dalgalar'ı yazarken Beethoven'ın son dörtlüsünü dinliyordu.

İlk makaleleri The Guardian'da yayınlanmıştı.

Mrs. Dalloway

"Ölüm, bir direnmeydi. Ölüm, iletişim kurma çabasıydı. İnsanlar gizemli bir şekilde ellerinden kaçan öze ulaşamayacaklarını anlıyorlar, yakınlık uzaklaşıyordu, tat yok oluyordu. Bir kucaklaşma vardı ölümde."

Kitabın kapağını diğer pek çok kitabı gibi kardeşi Vanessa Bell yapmış, baskısı ise eşi Leonard Woolf'un basım evinde Hogarth Press'te olmuştur. Woolf'un başlangıçta The Hours (Saatler) ismiyle çıkarmayı düşündüğü roman, Clarissa Dalloway'in Bond Sokağı'na tek başına gidip çiçekleri kendisinin almaya karar vermesiyle başlar ve kitabın diğer ana karakteri olan Septimus Warren Smith'le Mrs. Dalloway'in bilinç akışından devam eder ve Mrs. Dalloway'in vereceği parti ile sonlanır. Septimus Warren Smith, savaşta arkadaşını yitirdiği için akıl sağlını kaybetmiştir, Mrs. Dalloway ise bugün, gençliğinde olduğundan çok farklı olan ve 'sessizliği örtmek için partiler veren' orta yaşlı bir kadındır. Woolf, iki ana karakterin bilinçlerinde kendi deyimiyle bir 'tünelleme' işlemine girerek kişilerin benliğindeki 'mağaralardan' onların geçmişlerini ve şimdiki zamanlarını birbirine bağlar. İkisi birbirini tanımamalarına rağmen aralarında garip bir bağ vardır. Bu bağı, eleştirmen Maud Modkin, psikiyatrist Carl Gustav Jung'un kuramlarıyla edebiyatı irdelediği kitabında, Jung'un ana kavramlarından biri olan 'ortak bilinçdışı'nı Woolf' un ustaca kullandığını yazar. Mrs. Dalloway, hiç kuşku yok ki bilinç akışı tekniğinin en ustaca kullanıldığı romanlardan biri olarak, tarihin en iyi 10 romanı listesine sıkça giren bir başyapıttır.

Dalgalar

1931 yılında yayınlanan Dalgalar, Woolf'un kendi deyimiyle de kitaplarının en anlaşılmazı ve karmaşığıdır. Dalgalar için, Woolf'un 'hem düzyazı hem şiir hem roman hem de tiyatro oyunu' şeklinde kaleme aldığı bir üst yapıttır desek yanlış olmaz. Bir üst yapıttır; çünkü roman kalıplarını yıkar ve türler arasında bir yere oturur. Güncesinde: "Bir olay örgüsüne değil bir ritme uyarak yazdığını" kendisi de söyler. Bu kitabı Woolf, şövalesinde yazdıktan sonra ayakta sesli okuyarak düzeltmiştir. Kitapta 3'ü erkek 3'ü kadın 6 kişi vardır: Susan, Jinny, Rhoda ve Louis, Neville, Bernard. Woolf'a en yakın karakter Bernard olsa da diğerleri de Woolf'un deyimiyle "altı yaşamdan oluşan altı yapraklı bir çiçeğe benzerler." ve onun kişiliğinin parçalarını ve iç sesini yansıtırlar. Tüm karakterler, Woolf'un 25 yaşında ölen erkek kardeşi Toby ile aynı yaşta iken bir savaşta ölen arkadaşları Percival'a hayrandır. Bu hayranlıkta, Woolf'un kardeşine olan özlemi yatar. Roman karakterleri, denizdeki dalgalara benzerler; hepsi birbirinden farklı ve bir o kadar da benzerdirler. Dalgalar, pek çok eleştirmen tarafından Woolf'un başyapıtı sayılır.

"Sürekli geliyor yabancılar, bir daha hiç görmeyeceğimiz kişiler, teklifsizlikleriyle, ilgisizlikleriyle, bizsiz süregiden dünya anlayışlarıyla istemimiz dışında bizi süpürüp geçen kişiler."

Orlando

"Aşk, dedi şair, kadının tüm var oluşudur."

"Bunu yazmanın çok eğlenceli olacağını sanıyorum. Bundan sonra yazmak istediğim çok ağırbaşlı, mistik ve şiirsel kitaba başlamadan önce, kafamı dinlendiririm." der Orlando'ya başlamadan önce Woolf. Biyografi türüyle dalga geçerek kaleme aldığı Orlando, aynı zamanda da aşık olduğu kadın Vita Sackville-West'e bir güzellemedir. Kitap satışa çıktığı zaman Woolf hiç tahmin etmese de çok satan olmuştur. Kitap, Orlando'nun hayatından 350 yıllık kesimi anlatır. Kitap biterken, 350 yıl geçmiş olmasına rağmen Orlando hala 36 yaşındadır. Orlando, küçüklüğünden beri şiire, kitaplara ilgi duyar; Woolf, kitapta bu edebiyat merakının çocukluktan gelen bir hastalık olduğunu söyler. Ailesi gece mumları söndürdüğünde o, ateşböceklerini bir kavanoza koyarak okumaya devam eder. Elizabeth Çağı'nda Orlando, coşkulu ve macera-perest bir adamdır, romantizmin etkili olduğu dönemdeyse doğaya bitmez bir aşk hisseder ve Woolf'un kadınlar okula gönderilmediği için nefret ettiği Victoria Çağı'nda ise bir burjuva olur. Orlando, İngiliz Edebiyatı'nın dönemlerini temsil eden biridir. İçindeki şiir aşkı ise hiçbir zaman tükenmez. Orlando, romanın başında Sasha isminde bir Rus prensesine aşık olur. Romanın ortasında Orlando, yedi gün yedi gece uyuduktan sonra bir kadına dönüşmüş olarak uyanır; fakat bu onda bir rahatsızlığa neden olmaz, buna alışır ve hayatına devam eder. Bu değişimi, Woolf'un Vita Sackville-West'e olan aşkı sayesinde kendi içindeki kadınla barışmasıyla bağdaştırabiliriz. Romanda bizi bekleyen bir başka sürpriz ise Orlando'nun, 17. yy.'da İstanbul'a uğramasıdır. Woolf, İstanbul'a 1906 ve 1911'de iki kere uğramış olmasına rağmen çizdiği İstanbul, hayalindeki oryantal bakış açısındaki İstanbul'dur. Orlando, kadına dönüştükten sonra bir adama da aşık olur. Aşk, Orlando için beden ve sınır tanımaz. Bu Woolf'un mektuplarında yazdığı şu cümleyle de örtüşür: "Benim hoşlandığım ve ilginç bulduğum dünya, içinde aşk, ya da kalp, ya da tutku, ya da cinsellik bulunmayan, düşlere benzeyen, belli belirsiz bir dünyadır." Aradan geçen yüzyıllardan sonra Orlando, eski sevgilisi Sasha ile karşılaşır. Demek ki o da Orlando kadar uzun yaşayabilmiştir. Fakat Sasha, Orlando'dan daha çok yaşlanmıştır. Orlando'nun zamanın değişimine ayak uyduruşu ve içindeki tutku onu Sasha'dan daha genç kılmıştır.

Deniz Feneri

"İnsanlar zaten birbirinden bu denli farklı iken, yeni yeni ayrılıklar çıkarmak ne saçma şeydi."

"Nasıl oluyordu peki, bütün bunlar? İnsan başkalarını nasıl yargılıyor, onlar hakkında nasıl fikir yürütüyordu? İnsan şunu buna ekleyip ondan çıkartarak hissettiği şeyin hoşlanmak mı, hoşlanmamak mı olduğu sonucuna nasıl varıyordu? Ve bu sözlerin arkasındaki anlam neydi ki sonuçta?"

Deniz Feneri, Woolf'un 1927'de, Mrs. Dalloway'den sonra yayınladığı ilk romandır. Woolf, çocukluk anılarını; kardeşlerini, anne-babasını; özlemi, ölümü, özetle hayatı anlattığı bu romana roman yerine 'elegy' yani ağıt demeyi düşünmüştü. Kitap, küçük kardeş James'in, tıpkı Woolf'un kardeşinin yıllar önce istediği gibi 'Deniz Feneri'ne gitmek istemesiyle başlar ve bir olaydan ziyade karakterlerin içsel konuşmalarıyla ilerler. James'in kardeşi Lily, tıpkı Woolf'un kardeşi Vanessa gibi bir ressamdır. Kitabın başında çocuklarla babaları arasında bir mesafe vardır ve çocuklar annelerine daha yakındırlar. Yazarın kendi çocukluğuna dair otobiyografik öğeler barındıran romanda Woolf'un özellikle annesi ete kemiğe bürünmüş şekilde okuyucunun karşısına çıkar, o kadar ki Woolf'un kardeşi Vanessa, "Annemin portresi düşünebileceğimden çok daha ona yakın. Ama böyle mezardan geri gelmesi acı verici." demiştir. Eleştirmen Joan Bennet'a göre romanın en ilgi çekici özelliklerden biri kurgusal yapısıdır. İlk bölüm 'Pencere', bir deniz fenerinin karanlıkta iç ısıtan ilk ve uzun ışık hüzmesi gibi insanı bir aile ortamında güvende hissettirir ve Türkçe baskıda yaklaşık 135 sayfa sürer. 'Pencere'den bakarken James'in isteğinin yerine getirilmesini, deniz fenerine gitmeleri için havanın güzel olmasını ümit ederiz. İkinci bölüm 'Zaman Geçer' yaklaşık 30 sayfa sürer ve karakterlerin bir çoğu ölür. Aradan zaman geçmiş ve James, çocukluk günlerinin isteği olan deniz feneri ziyaretini gerçekleştirememiştir. Bu bölüm, fener ışığının geçiş anındaki karanlıktır. Fener ışığının bir kerelik dönüşündeki ikinci ve ilkinden daha kısa olan huzme ise üçüncü bölümdür ve ilk bölümün yarısı kadar sürer. Deniz Feneri'ne ulaşırlar; fakat pek çok şey eksilmiş ve Woolf'un da ilerleyen yaşıyla daha fazla özlem duyacağı geçmiş güzel günler geride kalmıştır.

Bir Hakan Günday Röportajı

Röportaj: KARDELEN AĞIM

"Türkiye caza benzer. Bir sonraki notanın ne olduğunu tahmin edemezsiniz. Ve bu yüzden dinlemeye devam edersiniz." Hakan Günday

İlk yazdığınız kitap "Kinyas ve Kayra" nın çıkış öyküsünü bizlerle paylaşabilir misiniz?

23 yaşındaydım ve bir üniversiteden diğerine sürüklenmekle meşguldüm. O sıralar kayıtlı olduğum üniversitede, dördüncü yılımı geçiriyordum ama hala ikinci sınıftaydım. Yine bir sabah okulun bulunduğu caddenin ortasındaki refüjde duruyor ve etrafıma bakıyordum. Sol kaldırımda üniversite, sağ kaldırımda da sıra sıra dizilmiş kıraathaneler ve kırtasiyeler vardı. Ben o sabah sola saptım. Önce bir defterle kalem aldım. Sonra da o kıraathanelerden birine girdim. Ve yazmaya başladım. İki buçuk ay boyunca o kahveye gidip geldim ve sonunda Kinyas ve Kayra bitti. Şimdi dönüp bakıyorum da, o romanda yazdıklarımı şöyle özetlemek mümkün: Anlamadığım ne varsa! Ve hala da öyle yapıyorum: Anlam veremediğim ne varsa, üstüne yazarak gitmeye çalışıyorum.

Yazdıklarınız arasından en sevdiğiniz kitabınız hangisi?

Bugüne kadar yazmış olduğum kitapların hiçbirini huzurla okuyamadım çünkü sayfalarını her çevirişimde içlerinde bir sürü hata gördüm. Dolayısıyla "en sevdiğim kitabım" genelde son yazdığım kitap oluyor. Çünkü ondaki hataları görmeye henüz zamanım olmamış olmuyor.

Kendi kitaplarınızın evrenlerinden birinde yaşamak isteseydiniz bu hangisi olurdu? Neden?

Herhalde hiçbiri. Çünkü eğer içinde yaşamak isteyeceğim o evreni bulabilmiş olsaydım sonraki kitapları yazmama gerek kalmazdı.

Çoğu söyleşinizde başucu kitabınızın Louis-Ferdinand Celine'den Gecenin Sonuna Yolculuk olduğunu anlatıyorsunuz. Neden Gecenin Sonuna Yolculuk? Bu kitapta sizi ele geçiren ne gibi öğeler var?

Öncelikle, hangi sayfasından açarsanız açın okuyabildiğiniz bir kitaptır. Daima okuruna söyleyecek bir sözü vardır. Ayrıca, okudukça yazma isteği veren bir kitaptır. Her cümlesinde ilham verir, ki bu çok az kitabın sahip olduğu bir özellik. Son olarak da yazmanın bir "ölüm kalım meselesi" olarak ele alınıp uygulandığı nadir örneklerden biridir.

En çok hangi yazarları okursunuz? İzini takip ettiğiniz yazarlar var mı?

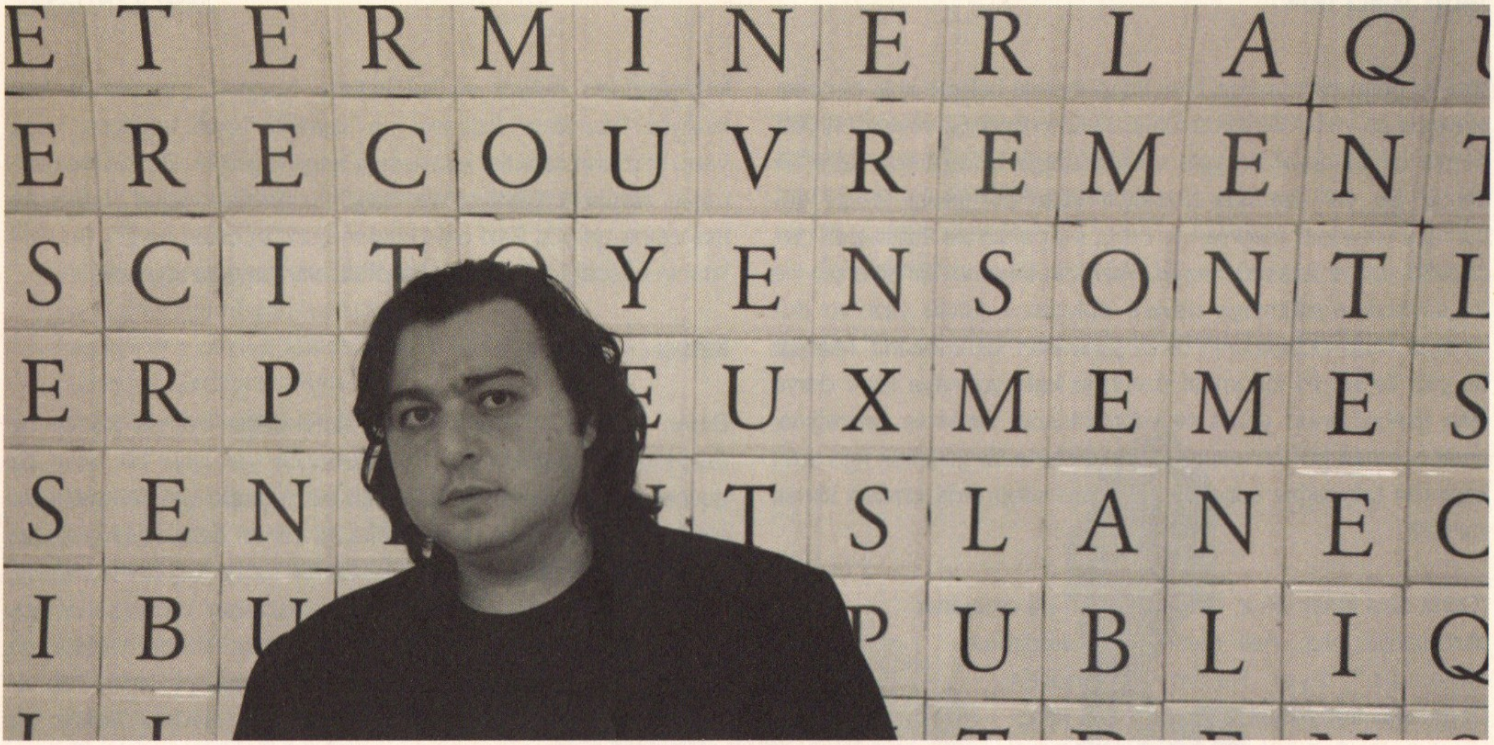
Birbirine hiç benzemeyen yazarları okumaya çalışıyorum. Eğer etkilenmeye açık olursanız, hepsinden de bir şeyler öğrenirsiniz. Dolayısıyla Jack London da okuyorum, Şule Gürbüz de... Robert Müsil de okuyorum, Murat Uyurkulak da...

Bir kitabı yazmaya başladığınızda, yazılarınız ne gibi evrelerden geçiyor? İlk sözcüğünüzden son sözcüğünüze kadar neler değişiyor bu evrede?

Yazmayı, düşünmenin bir yolu olarak benimsediğiniz takdirde, anlattığınız hikaye bir araca dönüşüyor. Ve o araç sayesinde, başlangıçta sorgulamak istediğiniz kavramı olabildiğince derinlemesine inceleyebiliyorsunuz. Sonuç olarak, ilk sözcükten son sözcüğe vardığımda, o kavram hakkında, kendim hakkında, dolayısıyla insan olmak hakkında daha çok düşünmüş ve öğrenmiş oluyorum. Daha çok... Ama asla yeterli değil!

Kafka, Sartre, Camus gibi varoluşçu yazarları okur musunuz? Bu yazarlar ve eseleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Favori kitaplarınız var mı?

Eğer içinizde, kendinizle, insanlıkla ve hayatla ilgili en küçük bir şüphe varsa, sözünü ettiğiniz yazarlara zaten doğal olarak eliniz gider ve okumaya başlarsınız. Ancak yanlış anlaşılmasın, bu isimler içinizdeki şüpheyi yok etmez. Bilakis, şüphe etmekte ne kadar haklı olduğunuzu anlamınızı sağlar. Ve şüphe, belki de düşünce dünyasında ilerlemenin temel şartlarından biridir. Çünkü şüphenin olmadığı yerde her şey buz tutar ve olduğu gibi kalır. Sartre'ın Tükeniş'i, Camus'nün Yaz'ı ve Kafka'nın Dava'sı benim için daima ayrı bir yerdedir.

Kafka deyince aklınıza ilk gelen şey?

Escher'in Çıkış ve İniş'i.

Yazarken kendinizi dış dünyaya kapattığınız oluyor mu? Veya nasıl bir ruh halinde oluyorsunuz?

Nasıl bir ruh haline sahip olduğumu tarif etmem pek mümkün değil ama bildiğim bir şey varsa, o da, yazarken, başka hiçbir şey düşünemediğim. Bu da şu anlama geliyor: 9 ay boyunca tavana bakıp, üç ay boyunca aralıksız biçimde yazmak. Ve tabii ki o üç ay süresince, "dış dünya" hakkında yazarken, dış dünyanın asla orada olmaması gerekiyor.

Yazarlığa adım atan ve atmak isteyenlere ne gibi bir öneriniz olur?

Son derece kişisel bir uğraş olduğu için bu konuyla ilgili verebileceğim tek tavsiye: Hiçbir tavsiyeye uymamaları ve sadece yazmaları. Yazmayı, kalp atışı gibi doğal bir eylem olarak kabul etsinler, yeter.

Yazmayı bırakacağınız bir an sizce hiç gelir mi?

O an zaten sürekli içinde yaşadığım bir an. Yazmaya başladığım ilk günden beri bu böyle. Ve bir daha yazıp yazmayacağımı bilemediğim için de her kitabı son kitabımmış gibi yazıyorum.

Eğer yazarlık yapmasaydınız ne yapıyor olurdunuz?

Hiç bilmiyorum. Çünkü benim bu hayatta hiçbir konuda bir B planım olmadı. Kim bilir ne yapıyor olurdum? Her şey olabilirdi. İnsan istediği işi yapmıyorsa, diğer bütün işler ona aynı gelir sonuçta...

Kitaplarınızda yazdığınız aforizmalar ön plana çıkıyor. Aforizma yazarken izlediğiniz bir yol var mı?

Her aforizmanın önüne, en az 100 sayfa yazmak!

Şu anda üzerinizde çalıştığınız bir kitap var mı? Varsa yakın zamanda raflarda görebilecek miyiz?

Şimdilik hala tavana bakıyorum. Geriye kalan zamanda da bir tiyatro metni üzerinde çalışıyorum.

Kafka Okur ekibi adına dergimizde yer aldığınız için size çok teşekkür ederiz..

Varrakun, Kitap ve Küf

SALİH SAMET GÜR

Yazı ve onun bir meyvesi olan kitap insana bahşedilmiş nimetler arasında en yüce olanlardandır. Bu yüce nimet Sümerlerden yola çıkmış bir lokomotiftir, yolu ve yolculuğu uzun süren kara bir trendir. Bu yol üzerinde hiyeroglif yazı, çivi yazısı, kitap, günümüzün modern metinleri ve hatta e-postalarına kadar pek çok çetrefilli yol ve istasyon vardır. Yazı için lokomotiftir diyorum ve bu söylemi sürdürmeye devam ediyorum çünkü yazı ve dolayısıyla kitap düşüncenin ve düşünmenin lokomotifidir. İşte biz bu yazı ile bu iki lokomotif üzerinde kafa yormaya leb-i derya olan kitaba, onun yıllara meydan okuyan sararmış yaprağına, nadir bulunan küf kokusuna, mürekkebine bir yolculuk için sizin kapınızın tokmağını çalıyoruz. Ey ehl-i kitap orda bizden kimse var mı?

"Derdi olan insan okur, derdi olmayan da okuyarak dert sahibi olur. Asıl mesele bir derdimizin olmasıdır." diyor Rasim Özdenören.. Doğruluğu tartışılmaz bir kelam zira kitap ve okumak dertsiz başımızın derdidir ve öyle de olmalıdır. Kitap dert arayanın derdi, şifa arayanın dermanı, şefkatli ana kucağı arayan biz insanoğlunun ise en güvenilir sığınağıdır. Bir insan ki kitap kokusuyla başı dönmez, mürekkebi damarlarındaki kan gibi hissetmez, yazarın veyahut şairin sesi kulaklarında çınlamaz işte o insan sadece bir insandır, hayal ve düşünce kapıları sonuna kadar kilitlenmiştir. O insan; en fazla bir insandır, et ve kemik yığınından sadece bir insan.. Okuyan ve kitapları sığınak olarak gören insan için bir insan olmaktan çok daha fazlası vardır. Kitap okuyan insanın yüreği ve dimağı bir kumbaradan farksızdır, fakat bu kumbaranın içinde para-pul bulunmaz. Kimisi kumbarasında Gregor Samsalar biriktirir, kimisi Sylvia Plathler.. Kimisinin kumbarasından Orhan Kemal çıkarken, kimisinin kumbarasında Nazım Hikmet'le Necip Fazıl kol koladır...

"Sahaflık; ölenlerin kitaplarını alıp, ölecek olanlara satma sanatıdır."*

Varrakun mu, Sahaf mı?

Varrakun, sahaf veyahut nadir kitapçı.. Bunlar da yetmez diyene mabet, leb-i derya, dipsiz kuyu, eski kitap mezarlığı, yahut ölmüş okuyucunun mirası. Her ne dersek diyelim ismine en fazla bir isimdir fazlası değil, öznesinden fazlası değil! Fakat bu tabirler içinde bir tabir var ki onu bir parça irdelemeden, kuyruğuna basmadan geçip gitsin istemem. "Varrakun" tabiri, Arapça varak kelimesinden geliyor ve bu kelime "yaprak" manasında kullanılıyor. "Varrakun" kelimesi ise "varraklar" yani kağıtçılar, kağıt yazıp-yazdırıp satanlar kelimesine karşılık geliyor. Bu kelime geçmişte zamanla işleniyor ve bugün kullanılan sahaf kelimesini manasına geliyor. Peki ehl-i kitabın bundan çıkarı nedir? Bu ehl-i kitabın bileceği iştir. Kitaba müptela olan cevaba aşinadır.

Kitapçı / Kitabistan

Bizler; kaleme, kitaba bilhassa ilime değer vermiş kadim bir medeniyetin çocuklarıyız. Bu yüzdendir yeri gelir bir kitap bir gevher olur, o gevhere paha biçmek güçleşir. İşte bu gevherler alınır, satılır bir hayat misali.. Kitapçı denen samimiyeti yetersiz kelimenin karşı-ladığı yerde satılan bir tomar kağıttan fazlasıdır, bir hayattır. Biz bu yüzden "kitabistan" lafzını sahaf lafzı kadar uygun görüyoruz fakat kitapçı lafzına da saygı duyuyoruz. Yeter ki gayemiz ehl-i kitap olmak olsun. Kitabistan diyoruz fakat bir kabristan asla değil, çünkü bir kitap ölümsüz olmasa dahi çok uzun yaşar ve yaşamalıdır. Zira ölümsüzlük büyük bir külfettir.

Sahaflar, kitabistanlar veyahut kitapçılar kadim medeniyetimizin, nadir kitabın ve ehl-i kitabın gözbebeğidir. Yüzyıllar boyu el yazması kitaplar, nadir kitaplar, gevher olan kitaplar buralarda alındı, satıldı, sevgi ile karşılandı, rağbet gördü ve bir nimet misali öpüldü alınlara konuldu. Sonra matbaa geldi ve bu verrâkların, hattatların elinden el yazması sahifeleri aldı, kitap sayısı hızla çoğaldı. Elbette bu kitap bereketi en çok ehl-i kitabı sevindirdi. Fakat ehl-i kitap sevinirken nadir kitaba rağbet hiç şüphesiz azalmaya başladı. Sahaflar tozlu, küflü, nadir kitap satmak yerine matbaadan yeni çıkmış kitap satar oldu. Küflü diyoruz fakat bu bir nişanedir. Küf yılların sahifelere dokunmasıdır. Dileğimiz o ki ehl-i kitap, kitapsız kalmasın. Mis gibi kitap kokusu, küfü, yılları daim olsun.

"Selam olsun! Kitabı nimet belleyip öpene, öpüp alnına götürene."

*Sahafların Şeyhi Muzaffer Ozak

Yabız

CENGİZHAN GENÇ

lâ'ya, daima...

benim hikayelerimde annelerim beni hep terk ettiler

yalnızca bir annenin sarabileceği yaralarım vardı
bu yüzden yaralarım hiç kapanmadı
kasıklarıma pamuk tohumları ektim
kuzey lahitlerinin merkezinde
güneyde bir kadın durmadan ağlıyordu

gecenin etine mayalı kadınlar aşklarını sarar
masallar anlatırlarmış çocuklarına
ben işte hep böyle masalların özlemini duyumsadım

babamı anubis annemi isis ç'aldı
çöl yaralı bir akrep gibi aktı kalbime
kalbimi güney yıldızına bağladım
süleymanın mührüyle

kuzeyde yetişen bir çiçeği
güneyde oturan bir kadının kalbine bıraktım
tersine akan bir nehir gibi kör düğüm oldu ömrüm

biliyordun, en başından biliyordun, biliyordun!
bu kadar büyük bir acıyı öpersen
dudaklarının kesileceğini biliyordun kalbim!
onu niye sana ait olmadığını bildiğin halde öptün?

güney yıldızlı bir kadın
bütün madalyalarını çıkarıp
yavuz bir delikanlıyı kalbine davet etti
keşke yavuz olsaydım!

uygurlu şairler kötülüğe yabız derlermiş
şiirleri başka şairler tarafından kırıldığında
karşılarındakine ne yabızsın diye bağırırlarmış

ne yabızsın ey hayat! ne yabızsın!
bahar ülkesini küllere boğuyorsun

hançer büyüten hendeklerden geçiyor kalbim
kalbinde acı büyüten kadınlardan
sorduklarında nasıl bilirdiniz diye
ne diyeceksin ey kalbim,
ne diyeceksin!

:benim hikayelerimde sevgililerim hep ölü doğdular

Turgenyev'in Nihilist Oğlu Bazarov

BURCU BARAZ

Ivan Turgenyev'in 1862 de kaleme aldığı en meşhur eseri olan Babalar ve Oğullar, Rus Edebiyatı'nın tam anlamıyla yazılmış ilk modern roman örneği olarak kabul edilir. Roman, aynı zamanda batı dünyasında şöhret kazanan ilk Rus edebiyat çalışmasıdır. Turgenyev bu romanında edebiyatın ilk nihilist karakteri olan Bazarov'u yaratmıştır. Bazarov nihilizmi bilinen anlamında ilk popüler hale getiren karakterdir.

Peki nihilizm nedir?

ing. nihilism, alm. nihilismus, fr. nihilisme, lat. nihil = hiç

Nihilizm; metafizik ve ahlaki güçleri yok sayan, mevcut olan değerlere ve düzene karşı çıkan, hiçbir iradeye boyun eğmeyen görüşlerin genel adıdır.

Bu yaklaşım, toplumda yerleşik kuralların, kurumların, ahlak kurallarının ve değer yargılarının yadsınmasıdır. Ve kökleri Antikçağ Yunan Felsefesine, özellikle de Gorgias'a kadar gider. Gorgias, varlık ve bilgi ile ilgili nihilizmini üç önermede ortaya koyar.

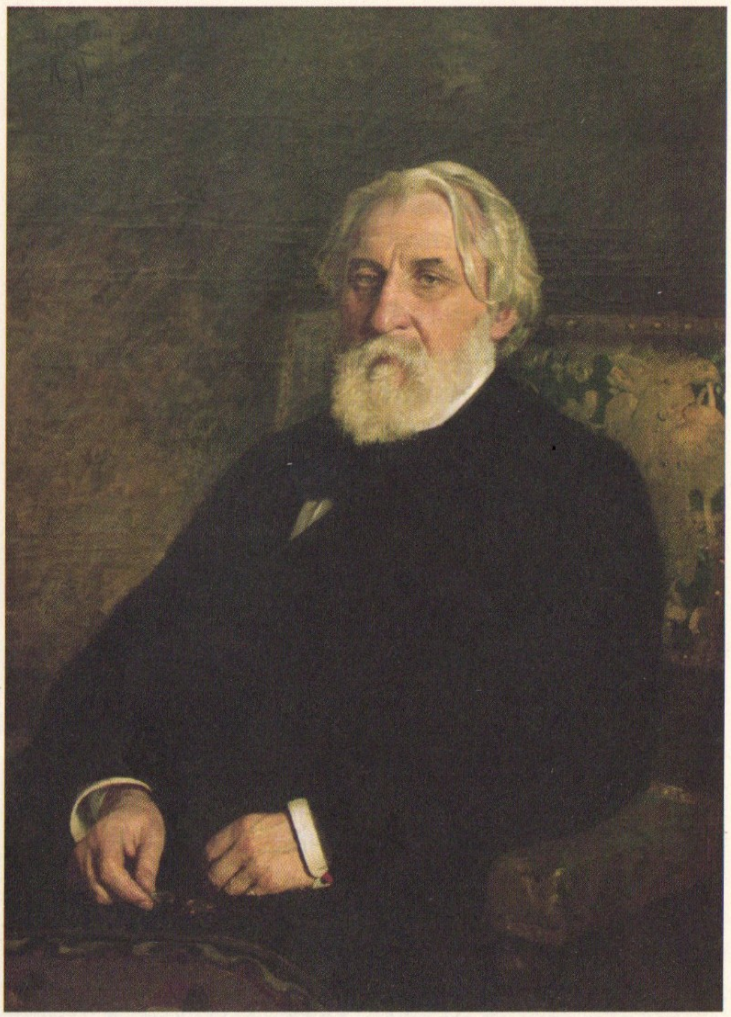
Bu önermeler:

1. "Hiçbir şey yoktur",
2. "Bir şey olsaydı da bilemezdik",
3. "Bilseydik de başkalarına bildiremezdik".

Kavram olarak ilk defa Alman filozof Friedrich Heinrich Jakobi tarafından kullanılan Nihilizm; 19. yüzyıl ortalarında Rusya'da, özellikle aydın gençler arasında taraftar bularak yükselen felsefî bir yaklaşımdır. Dönem Rusya'sında etik, sosyal ve siyasî bir nitelikte kullanılan Nihilizm, başta Turgenyev olmak üzere Dostoyevski, Tolstoy, Dobroliyubov, Pissarev, Çernişevski, Bakunin tarafından sıkça ele alınmıştır.

Nihilizm'e ilk başta Turgenyev'in Babalar ve Oğullar adlı romanıyla dikkat çekilmiş, sonrasında Schopenhauer'ın kötümser felsefesinin etkisiyle Nihilist anlayış daha da yaygınlaşmış ve nihayet Nietzsche'yle beraber felsefî bir nitelik kazanmıştır.

Turgenyev'in Babalar ve Oğullar romanı Kırım Savaşı sırasında yazılmıştır. Savaşın yenilgi ile sonuçlanması, Rus

toplumunda bölünmelere neden olur. Bir tarafta köklü bir değişimin gerekliliğini savunan demokratlar, diğer tarafta halktan kopuk, ayrıcalıklı yaşamlarını sürdüren, toplumdaki değişimleri fark edemeyen soylu toprak beyleri ve çarlık yönetimi vardır. Romanda bu iki taraf arasındaki çatışma anlatılmaktadır.

Yevgeniy Vasilyev BAZAROV kimdir?

Geniş bir alına sahip olan Bazarov'un uzun yüzünde, üst kısmı yassı ucu sivri bir burnu, yeşilimsi iri gözleri ve uzun gür koyu sarı saçlarını tamamlayan kum rengi uzun favorileri bulunmaktadır.

Asıl bölümü doğal bilimler olan ve tıp eğitimi gören Bazarov pipo içmeyi, sabah erken kalkarak doğada yürümeyi ve kurbağalarla deney yapmayı sever.

Bilimsel olarak kanıtlanamayan hiçbir şeye inanmaz, sanata değer vermez ve bunu şu sözleri ile pekiştirir; ''İyi bir kimyacı her türlü ozandan yirmi kat daha yararlıdır.''

Nikolay Petroviç'in viyolonsel çalmasıyla alay eder, Pavel'in Puşkin'i okumasına karşı çıkar, zira "bu saçma şeyleri" fırlatıp atma zamanının geldiğini, romantizm devrinin geçtiğini ısrarla tekrarlar. Onun yerine Büchner'in materyalizmi anlatan Stoff und Kraft (Madde ve Kuvvet) adlı eserini okumasını tavsiye eder.

Bazarov her konuda mantıksal çıkarımlar yapmasına rağmen o mantığı bile yadsıdığını şu sözleri ile gösterir; ''Bırakın canım, mantık bizim neyimize gerek? Biz onsuz da yaşayabiliriz... tahmin ederim ki, aç olduğunuz zaman bir parça ekmeği ağzınıza atmak için mantığa ihtiyaç yoktur."

Bazarov Rus toplumunda öteden beri sürüp gelen aristokratlığı benimsemez. Kitapta Bazarov'un en sevmediği ve anlaşamadığı kişi olarak karşımıza çıkan Pavel Petroviç Kirsanov dönemin aristokratlarını temsil etmektedir. Rus aristokratlığını temsil eden Pavel ile Bazarov arasında yaşanan tartışmalarda aristokratlığın sahte ve yapmacık olduğu vurgulanılır. Pavel'in "Aristokrasi İngiltere'ye hürriyet vermiştir; hürriyet İngiltere'de aristokrasiye dayanır." sözüne karşı çıkan Bazarov, aristokratlığın ve soyluluğun halka ve topluma herhangi bir fayda getirmediğini, her şeye neden karşı çıktığını şöyle açıklar:" Faydalı saydığımız şeyler uğruna çalışıyoruz. Bugün her şeyden ziyade faydalı olan ret ve inkârdır. Biz de her şeyi ret ve inkâr ediyoruz."

Bazarov'a göre aşk yoktur, doğadaki böcekler gibi neslini sürdürme güdüsü vardır. Bazarov aşkı ve evliliği gereksiz bulur. ''Tüm hayatını bir kadının aşkına yatıran, kaybedince de çöken, artık hiçbir işe yaramayacak kadar kendini bırakan, hayata küsen bir erkek, erkek değildir.'' diyerek aşkı küçümsemiştir... Ta ki Anna Sergeyevna Odintsova'ya aşık olana kadar. Ona karşı güçlü ve tutkulu bir aşk yaşar. Düşünceleri ile duyguları arasında gidip gelen Bazarov, bir tarafta kadınları çok sevip güzelliğine önem verirken; diğer tarafta aşkı romantiklik olarak görür, "saçma ve affedilmez bir budalalık" sayar ve bir hastalık olarak ifade eder:" Odintsova aklına geldikçe damarlarındaki kan kaynamaya başlıyordu; Kanıyla kolayca başa çıkabilirdi, ama her zaman alay ettiği başka bir şeyler oluyordu içinde ve asıl gururuna dokunan buydu. Odintsova ile konuşurken romantizmden, önceleri olduğundan daha da kayıtsız bir küçümseme ile söz ediyordu. Oysa yalnız kalınca kendisinin de bir romantik olduğunu nefretle sezinliyordu." Bazarov'un Anna Sergeyevna'ya olan aşkı onun nihilizminin zayıf halkasıdır.

Bazarov inançsızlığı prensiplerinin bir gereği olarak görür. O ölüm anındayken babasının Hıristiyan inancına göre dinî bir merasim yapma isteğini bir bahane ile kabul etmez. Ölümünden evvel kendisi için yapılan dinî merasimde göğsüne sürülen "mukaddes yağ"dan rahatsızlık duyar: "Bu uykudan uyanmak Bazarov'un anlına yazılı değildi. Akşama doğru bilincini tamamen kaybetti. Ertesi gün de öldü. Ölürken Peder Aleksey başucunda son duasını okuyordu. Göğsüne kutsal yağ sürerlerken tek gözü aralandı. Tüten buhurdanın isi arasında, tasvirin önünde yanan mumun soluk ışığında özel cüppesiyle papazı görünce ölü yüzünden bir korku titremesi geçti sanki."

Bazarov'a göre yaşam hiçtir; "Bak, şu saman yığınının yanında uzanmış yatıyorum... işgal ettiğim yer öylesine küçücük, evrende bulunmadığım ve umurunda bile olmadığım alanın yanında öylesine ufacık, yok sayılacak kadar küçük ki... ve yaşayacağım zaman dilimi benim bulunmadığım ve bulunmayacağım sonsuz zamanın yanında öyle az ki... oysa bu atomun, bu matematiksel noktanın içinde kan dolaşıyor, bir beyin çalışıyor, birtakım istekleri var... ne kepazelik! ne saçmalık!"

Bir hekim olan Bazarov, tifolu bir hastayı otopsi yaparken parmağını keser ve kısa bir süre sonra da ölür. Bunun bir kaza olmadığını, bilinçli bir intihar olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kesiğin üstüne "cehennem taşı" koyması gerektiğini bildiği halde bunu yapmaz, ancak dört saat sonra babasının isteğiyle koyar. Ona göre, değerler karşısında hayat bir hiçtir. Kişi, hayatını inandıkları uğruna feda etmelidir. Hayat, onun için anlamsızdır. Hayatta bir gaye için yaşadığını söyleyen Bazarov, kendisini "yarı ezilmiş bir solucan"a benzetir.

Babalar ve Oğullar'ın ünü, yazarı olan Turgenyev'i bile geçmiştir. Bunda en büyük etken elbette ki Bazarov'dur. Aslında o kitabın ana karakterlerinden sadece biridir. Arkadiy Nikolayeviç Kirsanov'un arkadaşı olarak hikayeye giriş yapar, hikayenin büyük kısmı Kirsanovların çiftliğinde geçer. Ama döneminde o kadar büyük çalkantılara neden olmuştur ki Turgenyev tepkilere dayanamayıp Rusya'yı terk etmek durumunda kalmıştır. Bazarov, Dostoyevski'ye Suç ve Ceza romanındaki Raskolnikov karakteri için ilham kaynağı olmuştur ki Raskolnikov belki de günümüzde Marvel karakterlerinden sonra en ünlü roman karakteridir.

"Varoluşun anlamını yeniden kendimde kursam yavaş yavaş... Dünyada hiç kimsenin neden kendi olamadığı üzerine bir kitap yazsam... Bu ülkedeki vicdan yokluğunun nedenini anlatsam... Yanıma sadece şiir kitapları alsam, bütün dünyanın şiirlerini okumak ölene dek sürse..."

"Yaşamak, gitmek demek onun için. Yeryüzü, iki deniz arasında bir nokta demek, iki kent arasında bir istasyon"

"Bazen bir söz yoktur. O gün ne olduğunu özetleyecek zekice bir alıntı yoktur. Bazen gün sadece biter."

"Arınalım, arınalım artık yolsuzluklarından şu densiz yeryüzünün kalık çirkefinden; sevgi yazısıyla!"

ERBİL

UYAR

ÖZLÜ

MARMARA

Yalnızlar Garı

CEMAL TUZAK

Saat epey geç oldu. Çayım hala sıcak. Ellerim... Ellerim mi? Onlar hala soğuk. Ve soğuk olan her şey gibi sessiz. Bir tren gelir, herkes kucaklaşır şimdi. Kimi yetmişlerden kalma tahta bavuluyla iner buraya, kimi çeşit çeşit renk renk saç boyasıyla. Kimi hüznüyle iner, kimi terk ettiği yerin ahıyla. Kimileri de var ki sormayın gitsin... orasında burasında demirlerle iner. Ben yaşlıyım bilmem öyle demir memir. Öyle söylüyorum çünkü bizim zamanımızda yoktu böyle şeyler. Ya insanlar değişiyor sürekli, ya da ben sabitim. Ya insanlar artıyor göz göre göre, ya da ben azalıyorum git gide. Size bir sır vereyim ama aramızda kalsın. Biliyor musunuz bu gar benim ekmek teknem. Bu gar benim evim. Bir insan evini, mahremini nasıl koruyorsa öyle koruyorum ben de bu garı. Yıllardır çalıyorum bu düdüğü burada. Yanıma gelen küçük çocuklara da "parayı veren düdüğü çalar" filan değil de "al bakalım sen de çal" diyorum. Sonra kimisinin annesi babası çekiştiriyor çocuğunu "ne işin var orada, tanımadığın adamın yanında." diyerekten. Haklılar tabii onlar da ama düşünüyorum; saçları ağarmış bir gar bekçisinden kime ne zarar gelebilir diye. Galiba yalnızlık dediğin, öyle yanında sevdiğin birinin olmaması değilmiş sadece. Bir çocuğun çekiştirilmesi bile sizi dünyanın en dibine sokabilir. Bazen öylece çalarım bu düdüğü burada. Fakat kimse duymaz benden başka. Bu tren garı dediğin farklı bir şey zaten. Buraya her gelen gitmez mesela. Ben ne gelenler gördüm, giderken bir yanını şu rayların arasındaki taşlara gömen. Ne gidenler gördüm ağlamasını tren sesine karıştıran. Yani buraya gelmekle gelinmediği gibi, gitmekle de gidilmiyor.

Ahh... Günler... Günler sayılı. Yalnızlık değil. Sayılı gün çabuk geçer derlerdi. Ya sayısız Yalnızlık? Ahh yalnızlık. Bıyıklarını sarartırsın insanın. Ciğerini karartırsın. Düşünü kırarsın. Düşün kırıldığı vakit dişin senle olsun, faydası yok. Bak şuraya mesela. Şu iki rayın arasındaki peronda bir delikanlı var. Evet tam saatin orada ki, evet. Dişleri sapasağlam ama o da yalnız sanki. O delikanlı işte hergün saat tam on-iki-yi-kırk-beş geçe buraya gelir. Elinde her gün bir çiçek. Yüzü... yüzünü bir görseniz, sanki gelen trenin sesini öpecek. Ama sadece o kadar. Ne bir geleni var zavallının ne de bir gideni. Fakat inatla elinde bir çiçek. Yüzü... Yüzü mü? Dilerim bir gün o da gülecek. Zira bilirim, garda gelmeyecek birini beklemek, zamana karşı gelmektir. Zamanı kim yenmiş ki bizim gibiler yenebilsin zaten.

O genci burada ilk defa görmüyorum. Onu sürekli görüyorum. Gardaki başka görevli dostlara sordum. Denen o ki, bu genç, işsiz güçsüz bir gençmiş. Ama buraya sürekli aynı takım elbise ve çiçekle gelmesinin sebebi başkaymış meğer. Derler ki; o genç okul görmüş tahsilini yarıda bırakmış birisi, ama yaşlı anası o son sınıfındayken vefat etmiş. O da tasını tarağını toplayıp terk etmiş okuduğu şehri. Sanki hayata meydan okurcasına; "Annemi aldınız ulan! Buradayım işte. Bakın! Nolur. Bakın benim ondan başka tutunduğum bir dalım yoktu. Onu geri verin!" diye gecelerce haykırmış zavallı. Ya çocuk, hayat böyle işte. Anneler öldümüydü tüm çiçekleri solar bir şehrin. Velhasıl kelam aradan geçen yıllar onu bir oraya bir buraya sürüklemiş. Meğer burası geldiği üçüncü şehirmiş. Önce İzmir'i terk etmiş. İstanbul'a gelmiş. İstanbul'un ne adi, ama ne kadar güzel bir kadın gibi göründüğünü de bilmeyen yoktur herhalde. İstanbul'da, yine söylenene göre tabii, bir kadın sevmiş. Annesine benziyor, yanakları nar gibi kırmızı. Elini yüzüne bir sürseniz bütün dünyaya nar taneleri gibi yayılır sanki, öyle.

-Amca kadını görmüş gibi anlatıyorsun?

Sana öyle gelmiştir. Lafımı bölme de bitireyim. Delikanlı kadını, kadın da onu sevmiş. Uzun yıllar beraber geçen günleri bir çatı altına toplayıp evlenelim demişler. Kadının babası işsiz, ipsiz sapsız,ve saçları dağınık ve evsiz ve üstüne üstlük bakkal Hasan efendiyle kız istemeye gelen adama verecek kızım yok benim deyip, afedersiniz ama "siktir olup gidin evimden" demiş. Şehir şehir kendinden kaçan bir adamın aklına gelecek ilk fikir de "gel kaçalım be senle" olmuş haliyle. Eee kadın da kabul edince tabii, gün ve saat konusulmuş, anlaşılmış. Sonunda evden kaçılmış. Peşlerine kadının babası takılmış, sigaralar yakılmış. Biraz sonra nefesleri kesilince rıhtımın önünde durmuşlar. Sonrası... Sonrası malum..

Rıhtım da önce bir deniz kokusu çekmiş, bizim bu gençle kadın. Babası peşlerinde. Bulursa biri ölecek. Sigaralar denize atıldıktan sonra gülerek koşmuşlar bu gara. Saat oniki'yi kırk geçe gara girmişler. Oniki'yi kırk iki geçe de baba. On ikiyi kırk dört geçe silahını yüzüne doğrultmuş gencin. On ikiyi kırk beş geçe silah patlamış. Yere düşen genç değil, Annesinin yüzünü onda gördüğü kadın olmuş. Söylenene göre önüne atlamış kadın. Onikiyi kırkbeş geçe olan Ankara treni gelmiş o sıra. Kapılarını açmamışlar trenin. On-iki'yi-kırk-beş geçe kadının ağzından kan gelmiş. On-iki'yi-kırk-beş geçe kadın ölmüş. Genç için bütün

Bir Şiir Yazarsın

UĞUR CEM LALEK

ölüm saatleri On-iki'yi-kırk-beş geçeymiş derler. Takım elbise hala on ikiyi kırkbeş trenine binip evleneceklerini düşündüğü için, çiçeğiyse sevdiği kadına sunmak içinmiş. Size bir sır vereyim mi? Bu gar benim evim. Burası benim mahremim. Ve annesini bikere kaybeden insan hayatını, iki defa kaybeden ise aklını yitirir.

Bak işte, biri iniyor trenden. Gence yürüyor... Sence geldi mi bu sefer Müjgan?

"Yer: Ankara Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde bir oda.

Konuşulan kişi: Bir doktor.

Gar: Mukavvadan yapılmış bir maket.

Ölüm: Ölümün olduğu her şey gerçek.

Saat: 00.45

Ve ben bir deli değil,

Yalnızlar Garı'nın bekçisiyim."

Bir şiir yazarsın.
İçinde hikâyeleri olan şarkılar,
İçinde imkânsız bir yolun yolcusu
tramvay geçer kompartımanı yalnızlık kokan
Seni düşünsem, fikrim doğu ekspresidir.
1 kuşetli, 1 yataklı, 1 yemekli vagon
hani uzakları yakın kılar bu ray hattı
hani gel desen utanır bu yüzüm.
Ey bana bunları yazdırmayı sağlayan güzellik
özlemişim göz penceresinden bakarken kaybolmayı bir insanın
özlemişim bakarken içini sızlatan manasız durakların hatırasını
şimdi kim ölse içimde seni bileceğim maktulü
ve yollarıma çıkan hangi şehre uğrasam senin yüzün
yoksun biliyorum hiç bir bağında yok bu taraflarda
hani bilirim trenlerde uğramaz bu kalbi kırık fay hattına
Ama dedim ya şiiri severim.
İşte bir şiir yazarsın
içinde senin de olduğun aynı zamanda demiryollarının da
yolculuk gibidir ya birine bakmak
ve insan oğlu yazmalıdır içinde ne bulundurduysa.
Duraklar boş, sakin, sonsuz bir bekleme salonu
sonra otururken durakta ki bir bankta
bir şiir yazarsın
kimine göre uzak kimine göre yakın.

Yanılma Sevgili Okuyucu

NERGİS SELİ

" '... böyle, bin dokuz yüz bilmem kaça kadar böyle sürüp gidecektir. Ve yine bir bin dokuz yüz bilmem kaçta kitap bastırmak, yazı yazmak takatinden mahrum, nalları dikeceksinizdir. Ve yine bir bin dokuz yüz bilmem kaçta sizi kimseler hatırlamayacaktır. Yaşasın edebiyat.' demiştin!

Yanıldın Sevgili Sait Faik!

*Bin dokuz yüzlü yılların bilmem kaçı kalmadı, bitti... İki binli yıllara sensiz gitmek olur mu, edebiyat sensiz yaşar mı? "*1

Yanılma sevgili okuyucu, üç binli yıllar gelse ve taş taş üstünde kalmasa ve artık kitaplar basılmayacak olsa dahi, Sait Faik öyküleriyle akıl kitaplarından silinmeyecektir.

Ne zaman, nerede doğdu, kimin oğluydu ya da kimin dostu, hangi kahvelerde oturdu, hangi evlerde yaşadı; bunları yazamam. Yazacağım şudur ki Sait Faik neden ölmez bir öykücüdür? Nasıl mı anlatılır ölümsüz yazarlar? **Yazdıklarıyla!** Onun için yazılanlarla!

Hazır ol! Sözleri seni darmadağın edecek, bir duvardan alıp öbür duvara çarpacak, kemiklerin kırılacak, kafatasın parçalanacak, organların dağılacak, dağılan yerlerinden papatyalar filiz verecek, kuşlar havalanacak, o her ne kadar 1949 tarihli Dergi gazetesinde yayımlanan Yaşasın Edebiyat adlı yazısında hatırlanmayacağını söylemiş olsa da! O, söyleyeceğini Yaşar Nabi'nin onun için dediği gibi; *"Süsleyip püslemek küçüklüğüne düşmeden düpedüz söyledi..."* O, öykü yazmadı, öykülerini yaşadı ya da öyküler için yaşadı! Bir gün Yaşar Kemal'le Kadıköy iskelesinde karşılaşırlar; ***"Ne var ne yok Sait, hikâye yazıyor musun?" diye sorar Yaşar Kemal. "Yok, yaşıyorum." der.*** Bu satırları ilk okuduğumda bir sigara yaktım ve şöyle geçirdim içimden -ki bu satırlar ben doğmadan otuz yıl önce yazılmış, yıl 1953- Hadi Sait Faik gel ve bana öldüğünü kanıtla!

*"Akşamüstleri Tünelden Taksime doğru sol kaldırımdan yürürseniz, gözünüze dalgın, siyah gözlüklü, yüzü kederli, ama müthiş kederli –yüzündeki keder besbellidir, elle tutulacak gibi, yüzde donup kalmıştır–, pantolonu ütüsüz, ağarmış saçları kabarmış bir adam çarpar. Bu adamın, bu Beyoğlu kalabalığı içinde bir hali vardır ki (daha doğrusu her hali) size bu koskocaman şehirde yalnız, yapayalnız olduğunu söyler. Bu neden böyledir? Orasını kimse de bilemez... Bazı adam vardır, insan yüzünde sırf hınç, kin okur. Bazısında gurur, bazısında neşe, bazısında bayağılık, aşağılık... Bu adamın üstünden başından da yalnızlık akar."*2 Bir adamın yalnızlığı; Yaşar Kemal anlattığı için mi eşsiz geliyor gözüme, o adam Sait Faik olduğu için mi? Orasını kimse de bilemez! Yalnız, ama *"İnsansız hiçbir şeyin güzelliği yok. Her şey onun sayesinde, onunla güzel."*3 diyecek kadar insana dönük, inadına insana vurgun ve ***"Yaldızlı yataklarda çift yatanlar bile tek. Yalnızlık dünyayı doldurmuş. Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey. Burda her şey bir insanı sevmekle bitiyor."***4 diyecek kadar yalnızlığına esir bir âdemoğludur Sait Faik.

Hiç çalışmamıştır, çalıştığı zamanlarda da başarılı olamamıştır. Yazmaktan başka yol yoktur onun için, tek meşguliyeti yazmak olmuştur sevgili mirasyedi Faik'in! *"...Bilirsin ki, ben de babadan kalmayı yiyorum..."*5 der ve bana öyle geliyor ki bağırır; ellemeyin beni, dokunmayın bana! O yalnızlığının yanında yorgundur üstelik. *"...Ben hiçbir iş görmedim. Yine yoruldum..."*6

Yorgunluklarından nasıl sıyrılır insan, nasıl yalnızlığıyla mücadele eder ve dünyanın ve insanın kirli lekesini temizler üzerinden? ***"Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra öptüm. Yazmasam deli olacaktım."***7 yazdı! şüphesiz ki yazdıkça hayatta kaldı... Dünya bugün o günlerden daha kirli ve insan bugün o gün olduğundan daha yorgun; ***"Kuşları boğdular, çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı. Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde, güz mevsiminde arık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve mavilikleri çok gördük, sizin için çok kötü olacak."***8 ama yine de değişmeyen bir itici güç varsa; insanı devama zorlayan. Varsa çocuklarımız için bir umut, hâlâ; o da edebiyattır! Yasaklardan, törelerden, insanı insana hasret bırakan ve insanı insana kırdıran zihniyetlerden arınmış, çıplaklığından, cesaretinden ödün vermez bir edebiyat! *"Aşklar yasaktır. Gün olur sular, yemişler bile yasaktır.* ***İnsanlar birbirine yasaktır. Canım çekiyor diye öpemem seni güzel çocuk!*** *Canım çekiyor diye giremem sana deniz, göğsüm zayıftır: doktor yasağı. Canım çekiyor diye içemem kör kütük oluncaya kadar, aklı boğuncaya kadar: karaciğer yasağı."*9 Yasaklar hâlâ yerli yerinde, yasaklar artmakta, yasaklar dayatılmakta, yasaklarla büyütülmekte çocuklar hâlâ, hâlâ öpüşmek yasak, özgürce bağıra bağıra gülmek bile yasak! Ve yasaklar hâlâ en güzel, edebiyatla delik deşik edilmekte!

Yazmasam deli olurum, ben de! Neyse ki bir kalem, bir kâğıt ve ölmez bir öykücü yeter geliyor aklı korumaya...

Evet, sevgili okuyucu yanılma çünkü ölmez yazarlar kitaplarını siz hoş vakit geçirin diye yazmazlar. O kapağı kapattığınız zaman davalarının içinde onların haberi bile olmadan dava olursunuz. Artık mahkûmsunuzdur çünkü onlar "Yaşasın Edebiyat" demişlerdir bir kere çünkü edebiyat yaşar ve edebiyatın yaşayan bütün canlılardan daha büyük bir davası vardır!

Numaralandırılmış metinler için sonraki sayfaya bakınız.

Cemil Meriç 101

SELAMİ METE AKBABA

Cemil Meriç kimdir?

"1916 yılında Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde doğdu. Hatay Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi. Öğrenimini tamamlayamadan Hatay'a geri döndü." diye başlayan alışılmış tasniflerle Cemil Meriç'in hayatını ele almak, büyük düşünce adamını tanımamakla eşdeğer; kendisi bu konuyu şöyle yorumlamıştır: "Bir adamı tanımak için, düşüncelerini, acılarını, heyecanlarını bilmemiz lazım hiç değilse. Hayatın maddi olaylarıyla ancak kronoloji yapılır. Kronoloji de aptalların işidir."

10 Kasım 1974'te Tercüman Gazetesinde Ergun Göze'yle yaptığı röportajında ise hayatını dönemlere ayırmıştır: "1917-1925, Koyu Müslümanlık; 1925-1936, Şöven Milliyetçilik; 1936-1938, Sosyalistlik; 1938-1960, Araf; 1960-1964 Hind; 1964'ten sonra sadece Osmanlı." Burada dikkat edilmesi gereken husus, sekiz yaşındaki bir çocuğu koyu Müslüman olarak tanımlamasıdır. Düz düşünen, hayatın bir fonksiyon gibi açıklanabilmesini bekleyen insanlardan bıkmış olan Cemil Meriç, bu tasnifiyle kara bir mizah örneği sergilemiştir, ne yazık ki bazı biyografi yazarları bu durumu ciddiye almış ve yanlış yorumların önünü açma gibi bir talihsizliğe düşmüştür.

Peki, nasıl tanıyacağız?

Kimdir sorusuna kendisinin verdiği cevaplar da onu tanımamızda yardımcı olacaktır: "Hayatını Türk irfanına adayan münzevi ve mütecessis bir fikir işçisi." Adandığı yoldaki işçiliğini de şu sözlerle açıklar: "Bir çağın vicdanı olmak isterdim bir çağın. Daha doğrusu bir ülkenin idrakine vurulan zincirleri kırmak, yalanları yok etmek, Türk insanını Türk insanından ayıran bütün duvarları yıkmak isterdim. Muhteşem bir maziyi, daha muhteşem bir istikbale bağlayacak köprü olmak isterdim, kelimeden sevgiden bir köprü. Sanat düşüncenin, düşünce mukaddeslerin emrinde olmalı. Hakikat mukaddeslerin mukaddesi. Hakikat ve sevgi."

Kendi kitaplarını okumanın yanında, hakkında yazılmış kitapların bazıları da Cemil Meriç'i tanımanın başka bir yolu. Dücane Cündioğlu'nun "Bir Mabed Bekçisi, "Bir Mabed İşçisi", "Bir Mabed Savaşçısı"; Halil Açıkgöz'ün "Cemil Meriç ile Sohbetler"; Ümit Meriç'in "Babam Cemil Meriç" kitapları bu büyük fikir adamını anlamamız için yardımcı kaynaklar olarak düşünülebilinir.

38 yaşında gözlerini kaybeden Cemil Meriç, 11000 ciltlik eser barındıran kütüphanesindeki kitapları nasıl okumuştur?

"Ben putperest değilim, kitaba tapmıyorum; içindeki ses, içindeki ışık, içindeki sevgi, içindeki ruh, içindeki çile, içindeki gözyaşı, içindeki tecrübe, içindeki Tanrı çekiyor beni."diyen Cemil Meriç, gözlerini kaybettikten sonra da okuma tutkusundan vazgeçmemiş, yakınları bu konuda ona yardım etmiş bir nevi onun gözleri olmuştur. Bu konuda en büyük yardımcısı eşi Fevziye Hanım, çocukları Mahmut Ali ve Ümit'tir. Daha sonra ise Ahmet Akat, Fuat Andıç, Berke Vardar, Ali Özgüven, İzzet Tansu, Server Tanilli, Nadir Demirel, Halil Açıkgöz, Cevat Özkaya, Mehmet Akif Ak, Lamia Çataloğlu gibi birçok dostu ve öğrencisi Cemil Meriç'e yardımcı olmuşlardır.

Cemil Meriç hangi yazarları severdi?

Düşünce dünyasını en çok etkileyen yazarların Paul Bourget ve Taine olduğunu söyler, başka bir yazısında düşünce dünyasına yön veren öteki ustalar olarak Rousseau ve İbn Haldun'u gösterir. En çok sevdiği Fransız yazarlar olarak öncelikle Hugo ve Cheteaubriand'ı gösteren Cemil Meriç, daha sonra da ede- biyattaki ilk aşkı olarak nitelediği Balzac'ı, filozof olarak da Voltaire'i sevdiğini söyler. En çok etkilendiği kitap olarak Doktor Buchner'in, "Madde ve Kuvvet"ini söyler. Entelektüel gelişiminde yol gösterici oldukları için Quinet ve Michelet'i de minnetle anar.

Cemil Meriç'in şiire karşı bakış açısı nasıldı? Şiir yazar mıydı?

Gençlik yıllarında gazetelerde şiirleri yayımlanan Cemil Meriç, "Bir ülkede şair ne kadar çoksa, o ülke düşünce bakımından o kadar geridir. İnsanlar ve milletler yaşlandıkça şiirin yerine nesre geçer." diyerek şiirle arasında açılan mesafeyi sosyolojik nedenlerle açıklamıştır. 1965 yılında verdiği bir derste, Namık Kemal ve Şinasi dışında nesir yazan olmadığına işaret eder ve bir itirafta bulunur: "Bir Haşim, bir Yahya Kemal veya bir Nazım Hikmet karşısında sadece gazete nesri var."

Cemil Meriç sağcı mı solcu mu?

İdeolojileri, idraklere giydirilmiş deli gömleğine benzeten bu fikir adamını, herhangi bir siyasi akımın temsilcisi olarak görmek gerçekten uzak bir aklın işi olabilir. Cemil Meriç, ülkenin sağ ve sol diye keskin çizgilerle bölündüğü günlerin başlangıcında hür düşüncenin temsilcisi olarak şu sözleri söyleme cesaretini göstermiştir: "Solla sağ bir bütündür, solu tayin eden sağdır, sağı tayin eden soldur. Biz hakikatlerin bir tarafını görmeye mahkum

Ceren Demiral

edilmişizdir, oysa yalnız bir tarafı görmek hiçbir şeyi görmemektir." Bir aydını, bataklıklar arasında bir 'tarafın' savunucusu ilan etmek Cemil Meriç'in Bu Ülke'de dediği gibi cehalete batmıştır: "Hind'i yazarken tek amacım vardı: Asya'nın büyüklüğünü haykırmak, yani bir vehmi devirmek, bir iftirayı yok etmek. Saint-Simon'u putları yıkmak için kaleme almıştım. Her iki kitap da peşin hükümlerin rahatını kaçırdı, ne solun hoşuna gittiler ne de sağın. Anladım ki bu iki kelime aynı anlayışsızlığın, aynı kişilerin, aynı cehaletin ifadesidir."

'Neci?' sorusunun cevabını ararken gözden kaçmaması gereken önemli bir nokta var, o politikayı yok saymamış karşısında durmuştur: "Önünde birçok yollar var: Politika bunlardan biri. Belki en aldatıcısı olduğu için en cazibi. Mutlağın ve sonsuzun rüyası. Mukaddes bir abes. Bana sorarsan kütüphanene dön, yani kitap ol, aydınlan ve aydınlat. Neden İşçi Partisi'ne girmiyorsun? Girmem, çünkü benim yerim kütüphane. Ben ışık arayan, aydınlanmak ve aydınlatmak isteyen bir insanım. Politikanın kurtarıcılığına inanmıyorum."

Bir efsane olarak kulaktan kulağa yayılan ama bir türlü bulunamayan tercümeleri nerede?

Kaybolan dört tercümeden başka Balzac, Hugo, Antoine Meillet, Michel Lejeune, Uriel Heyd, Thornton Wilder ve Maxime Rodinson'dan yapılmış on tercümesi vardır. Sahaflarda dahi kolay kolay bulunamayan bu tercümelere bazı kütüphanelerin raflarında rastlamak mümkün.

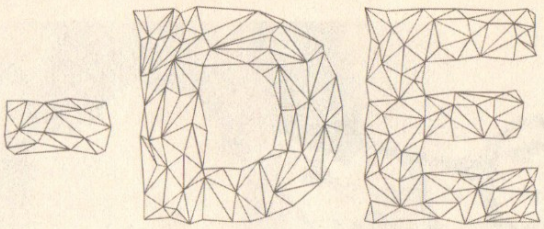
(İstanbul'da bir sahaf bu konu hakkında, dokuz yıl önce tercümelerin de yayın haklarını elinde bulunduran İletişim Yayınlarından yetkili biriyle görüştüğünü ve yeni baskılarının yapılacağı sözünü aldığını iddia ediyor. Cemil Meriç sevenler hala beklemede, duyurulur.)

Cemil Meriç'i tanımaya hangi kitabından başlamalıyım?

Bir okyanusa nereden girilirse girilsin derinliğini kısa sürede hissettirir, yüzme bilmeyen biri için sahilden uzaklaşmak imkansızken, yüzme bilenlerin kondisyonu su altının eşsiz güzelliklerini görmek için yeterli olmayabilir. Bu yüzden bu büyük düşünürün kitaplarını önermek, bir okyanusu çevreleyen bazı sahilleri haritada göstermekten öteye gitmeyecek olsa da cesur yüzücüler için fikir verici olabilir."Bu Ülke", Cemil Meriç'in düşünce dünyasının çekirdeği, gelecekte vereceği eserlerin temelinin atıldığı yer; dergilerden, kaçışlardan, İbn Haldun'dan, Dante'den, ideolojiden, İsa Peygamber'den Fildişi Kule'ye, Baki Kalan'a uzanan baş döndürücü bir yolculuk."Mağaradakiler", Türk aydınının karanlıkta kalma hikayesine, anarşizmin tarihsel yolculuğuna şahit olmak isteyenler için uygun bir başlangıç olabilir. "Işık Doğudan Gelir" ve "Kültürden İrfana" kitaplarındaki yazılarının bazıları başlangıçta bir 'İslam Ansiklopedisi' için hazırlanmış olmasına rağmen, bu iki kitap ansiklopedilerin sıkıcılığından uzak; inanç tarihine alışılmış kalıpların dışında, 'Akıl mı Cinnet mi', 'Gandhi'yi Dinlerken', 'Ali Babanın Mağarası' gibi başlıklar eşliğinde ilginç bir deneyim vaat ediyor. Düşünce dünyasındaki Asya'nın önemini merak edenler için "Hint Edebiyatı", yeni adıyla "Bir Dünyanın Eşiğinde" ele aldığı konuyla eşi bulunmaz bir eser. Jurnaller Cemil Meriç'in insanlarla, kitaplarla, düşüncelerle ilişkisini, bir nevi hayat üslubunu ortaya koyan bir labirent; dikkatle gezinmekte fayda var. Cemil Meriç'in verdiği derslerde tutulan notlardan, konferans metinlerinden ve bazı konuşmalarının bir araya getirilmesiyle hazırlanılmış olan "Sosyoloji Notları ve Konferanslar", bir hocanın ders anlatırken kalıplara bağlı kalmadan kendi müfredatını yaratmasına sahne olan, sesli düşüncenin hızını ve yaratıcılığını sergileyen bir eser.

-De

EZGİ HOŞCAN

Çoğu insanın boğuştuğu ama cevabına açıp da bakmaya üşendiği tanıdık bir soru;

"Dahi anlamındaki -de, kendinden önce gelen kelimeden ayrı mı yazılır yoksa ona bitişik mi?"

Dilbilgisi kuralları, dahi anlamındaki –de'nin ayrı yazıldığını söylüyor. Kelimeye "aidiyet" anlamı katan –de'nin ise bitişik yazıldığını.

Peki ya ben?

Ayrı mı yazılıyorum yoksa bitişik mi bu hayata?

Dahi anlamı mı veriyorum yoksa aidiyet mi?

Keşke kuralların benim sorularıma da böyle net cevapları olabilseydi. Fakat yok. O halde sen cevapla.

Beni sen cevapla, sen anla.

Bazen, kimi yakalasam kolundan, "beni anlıyor musun?" diye haykırasım geliyor. Tıpkı sana da yaptığım gibi. O kadar sıkı tutuyorum ki kolunu, korkutuyorum besbelli. O kadar sıkı tutuyorum ki, anlamıyor o da belli. Sözde susuyorum, gıkım çıkmıyor. Oysa ben, sesim kısılırcasına avaz avaz bağırıyorum, "BENİ ANLIYOR MUSUN?". Çünkü insan anlaşılmak istiyor. Ait olabilmek için, anlaşılmak...

Anlaşılmak bir başına yeter mi?

Ya sevmek, sevilmek? Ya içtenlik?

Çünkü ben, ne zaman içim çekse, ne zaman inandırsalar beni içtenliklerine; sokakta başı okşanan ufacık bi' yavru kedi gibi sırnaşıyorum insanlara. O an, bir avuç sevginin esiri oluyor yılların bedenimden çok eskittiği benliğim. Hiç akıllanmamışçasına "dikkat" tabelalarını görmekten aciz, bir avuç sevgiye, bir avuç aidiyete doğru, aynı yolu süratle yürüyor. Sonrası yine aynı... Tanıdık tecrübeler zinciri...

Sence tanıdık tecrübe olur mu?

Tekrara düşse bile tecrübe mi diyorlar onun adına?

Hayır, tecrübe demiyorlar.

Ne diyorlar sahi? Hata mı?

Peki ya hata yapmaktan usanmayana, ona ne diyorlar?

Seni bilmem ama, ben ona "ben" diyorum. Nasıl yakışıyor, tahmin bile edemezsin.

Yoksa edebilir misin?

Neyse, sen onu bunu boş ver de, söylesene şimdi, beni ayrı mı yazarsın yoksa bitişik mi bu hayata?

Ah! Az kalsın unutuyordum; kolay vazgeçişleri, sonu gelmeyen başa sarışları... Daha doğru düzgün yaşamanın hakkını verememişken altına girilen büyük yükleri, kalabalığa karışma, parçası olma düşlerini... Ama en önemlisi, her gece alınan yeni kararlarla, yeni günün sabahında; hiçbir şey olmamış gibi "ben" olmaya devam edişleri...

Ben olmaya...

Ben bu muyum?

Bunu mu istiyorum?

Bunu mu istedim?

Hepsine toptan bir cevabım var aslında; "HAYIR!".

Peki o zaman neden?

Senin bir cevabın var mı?

Çünkü, eğer ben dediğim "ben" değilse, sen dediğin "sen" değilse; nasıl o hayat senin, bu hayat da benim olabilir ki?

Çok mu karıştırdım kafanı?

Boş ver, söylesene şimdi; beni ayrı mı yazarsın bu hayata yoksa bitişik mi?

Boş verme, ait olmak için paylaş, birilerine anlat mı diyorsun?

Denemedim mi sanıyorsun?

"Kafanı meşgul tut, iş edin ona odaklan, elindekine şükret, burnu büyüklük yapma. GEÇER." diyorlar.

Tam olarak geçen nedir?

Bende geçecek olan nedir?

Ben zaten "ben"den geçmişken, kendimin ucuz bir taklidiyken, benden geçecek olan nedir?

Sorun zaten her şeyin benden geçmesi değil mi?

Yeter artık, geçmesin. Yıllar böyle, günler böyle geçmesin. Dursun, dursun ki tutayım ucundan her neyse beni bu lanet döngüde parçalayan. Dursun ki, yüzleşelim, göz göze gelelim. Eğer geçerse, nasıl buluşuruz söylesene?

Daha derine bak, sor bana; "bir odaysa hayat, sen o odada neredesin?" diye sor. Ben, odanın bir köşesinde; kafeste oyuncağının içinde dönen o fareyim. Tekrar tekrar sonsuz bir kısır döngüde, bir yere varacağını sanan o küçük fareyim. Olmayacak dualarıyla, başlamadan çürümüş ilişkileriyle, çemberin içinde dönen ama asla çemberin içinde olamayan o küçük fareyim.

Şimdi, söyle ne olur, hiçbir yere, hiçbir şeye hatta kendine bile ait olmayan birini, ayrı mı yazarsın yoksa bitişik mi bu hayata?

Ya da biliyor musun, sen en iyisi beni ayrı yaz bu hayata, tıpkı dahi anlamınki de gibi. Ama bekle... İçine ufacık da olsa tanıdık bir ateş düştüyse; kendine bitişik yaz, senden ayırma beni.

Hiç ve Aşk

KÜBRA M. BÜYÜKKIYICI

"Bu dünyada herkes bir şey olmaya çalışırken sen HİÇ ol. Menzilin yokluk olsun. İnsanın çömlekten farkı olmamalı. Nasıl çömleği tutan dışındaki biçim değil, içindeki boşluk ise, insanı ayakta tutan da benlik zannı değil, hiçlik bilincidir." Mevlana

Hayatın özü sadece üç kelimeden ibarettir Sokrates'in dediği gibi: "İnsan Kendini Tanı". Delhi'de ki ünlü bir tapınakta yer alan bu söz, Sokrates'in insanlığa bıraktığı önemli vasiyetlerinden sadece birisidir. Günümüz insanını kaybolduğu girdaptan çıkaracak olan belki de en değerli ve en sağlam yoldur. Sokrates'in insanlığa sunduğu bu altın anahtar, özellikle son yılların artan psikolojik hatta toplumsal birçok kördüğüm hali almış problemlerini çözecek cinsten.

"Tanı" kelimesi varoluşun sebebini ifade eden dört harften oluşan kısa bir kelimedir fakat aynı anda birçok eylemi bir arada tutar; bil, seç, ayırt et, kabul et, son olarak ta boğun eğ. Birden çok anlam ifade eden "tanı" hayatın özünü oluşturan zengin bir o kadarda yalın bir ifadedir. Bilmek için önce OKUmak, seçmek için öğrenmek, ayırt etmek için araştırmak, kabul etmek için sevmek, boyun eğmek içinse AŞK lazım. Yola okumakla başladık ama okuma bilmiyoruz; harfleri biliyor, kelimeleri biliyor, yan yana geldiğinde oluşturduğu cümleyi de okuyoruz ama gerçekten anlamadığımız, gönül verip hayatımıza geçiremediğimiz için okuduğumuzu anlamıyoruz buda bizim okuduğumuz anlamına gelmiyor maalesef. O zaman önce yapmamız gereken şey çıktığımız yola gönül vermek, yani tanı kelimesinin ilk şartı olan bilerek okumak ve bilgiye ulaşmak olmalı.

OKU!

OKUmakla başlanılan yolculuk AŞKta sona eriyor. OKUmakla başladığımız yol hayatımızın ta kendisi, gerçek AŞKın peşinde koşan başrol oyuncusu da insanoğlu. Nereden geldiğini, ne için yaşadığını, nereye gideceğini Aşkla öğreniyor, zaman geçtikçe aşkı hissettikçe, küçücük bir "hiç" olduğunun farkına varıyor insan. İşte baki başarının ve mutluluğun sırrı; sahibinin TEK olduğunu bilen bir "hiç" olmak, derdinin TEK olduğunu bilen bir "hiç" olmak, dermanının TEK olduğunu bilen bir "hiç" olmak ve sonunda gerçek AŞK'a kavuşmak. İnsana kendi şah damarından daha yakın olan BİRİ varken insanoğlu nasıl tek olduğunu, şu hayatta tek başına mücadele ettiğini düşünebilir ki? BİR sahip var ve O sahip her daim yarattığı ile beraber ama insanoğlunun farkında olması gereken tek bir şey var ki oda; kendini bilmek. Kendini bilen, Rabbini bilir; Rabbini bilen kim olduğunu bilir. İnsanı kendisinden daha iyi tanıyan, hiçbir zaman yalnız bırakmayan, sadece O'nu tanımamızı bekleyen bir Rabbimizin olduğunu kabul etmek insanoğlunu her türlü psikolojik rahatsızlıklardan alıkoyar. Elbette ki hastalıklardan kurtulmak için ilaç almaya ihtiyaç vardır; her çeşit organımız için her türlü ilaç da mevcuttur ama kalbimizi tedavi edecek olan hatta her türlü hastalıktan koruyacak olan tek bir gerçek vardır; AŞK. Kalbe AŞK lazım ki tüm vücuda aşk pompalasın, bu aşk insanoğlunu ayakta tutsun, ne ümitsizliği, ne mutsuzluğu, ne tükenmişliği, ne de yalnızlığı kalsın. Yunus Emre'nin de dediği gibi bize tek şey gerek:

"Ne varlığa sevinirim

Ne yokluğa yerinirim

Aşkın ile avunurum

Bana seni gerek seni…"

Aykut Şerefoğlu

Üvercinka

CEMAL SÜREYA

Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden
En uzun boynun bu senin dayanmaya ya da umudu kesmemeye
Laleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız
Birden nasıl oluyor sen yüreğimi elliyorsun
Ama nasıl oluyor sen yüreğimi eller ellemez
Sevişmek bir kere daha yürürlüğe giriyor
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Aydınca düşünmeyi iyi biliyorsun eksik olma
Yatakta yatmayı bildiğin kadar
Sayın Tanrıya kalsa seninle yatmak günah daha neler
Boşunaymış gibi bunca uzaması saçlarının
Ben böyle canlı saç görmedim ömrümde
Her telinin içinde ayrı bir kalp çarpıyor
Bütün kara parçaları için
Afrika dahil

Senin bir havan var beni asıl saran o
Onunla daha bir değere biniyor soluk almak
Sabahları acıktığı için haklı
Gününü kazanıp kurtardı diye güzel
Bir çok çiçek adları gibi güzel
En tanınmış kırmızılarla açan
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Birlikte mısralar düşürüyoruz ama iyi ama kötü
Boynun diyorum boynunu benim kadar kimse değerlendiremez
Bir mısra daha söylesek sanki her şey düzelecek
İki adım daha atmıyoruz bizi tutuyorlar
Böylece bizi bir kere daha tutup kurşuna diziyorlar
Zaten bizi her gün sabahtan akşama kadar kurşuna diziyorlar
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

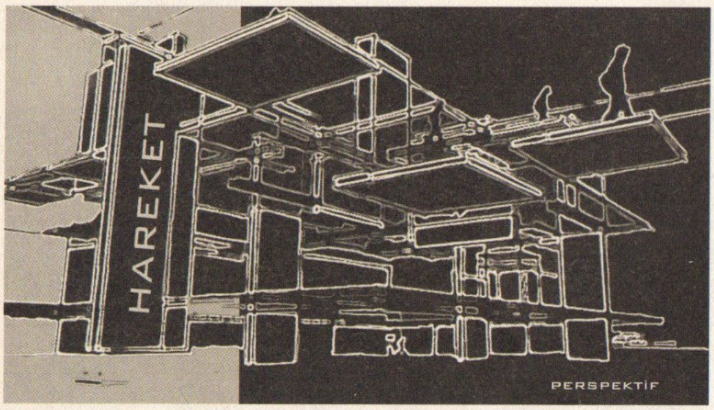
Burda senin cesaretinden laf açmanın tam da sırası
Kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısına katılırkenki
Padişah gibi cesaretti o alımlı değme kadında yok
Aklıma kadeh tutuşların geliyor
Çiçek Pasajı'nda akşam üstleri
Asıl yoksulluk ondan sonra başlıyor
Bütün kara parçalarında
Afrika hariç değil

Boşlukta Yaşayan Müze

DAMLA KATUK

Kafkaesk mekan nedir? Nasıldır? Böyle mekanlar var mıdır? Varsa burası bir mekan mıdır?

Uzun zamandır kafkaesk mekanları bulmaya çalışıyorum ve bu arayışım, bir dönem okul projem olan "kafkaesk müze" tasarımıyla başladı. Şimdi size tasarladığım kafkaesk müzedeki kurguyu sunacağım.

Prag'ın dar sokaklarında ilerlerken, havanın kasveti ve karanlığı seni ezmeye adeta yok etmeye çalışıyor. Sokaklara cephe veren yüzeylerdeki yaşanmışlık sanki sana bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Sanki sana gelmeye, sana dokunmaya çalışıyorlar, sana uzanıyorlar... Hepsi uyuduğu topraktan bir hareketle sana doğru kalkıyor, sanki hep seni beklemişler... Peki ya sesler? Bu uyanış sessiz mi olmalıydı?

Sokakta yürümeye devam ediyorsun ve bu yüzeyler seni karşılamaya devam ediyor. Tıpkı Kafka'nın "Dava" kitabındaki arka arkaya açılan kapıları gibi... Yürümeye devam et, farkın-da olamadan bir boşluğa düşeceksin. Ve o boşlukta, girişi olmayan müzenin başlangıcını bulacaksın. Boşluğa düşmeden önce, sen de önce düşenleri gözetleyerek başladın bu sergiye. Dar aranın şeffaflaşan asfaltında boşluğa düşmekten kaçamadın.

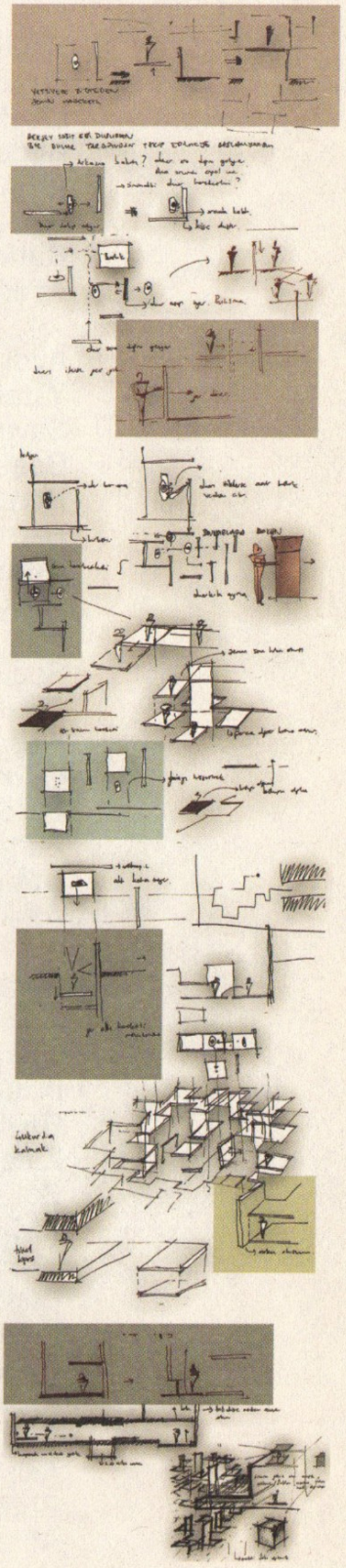
Evet... Bu müzenin bir girişi yok. Standart bir biçimde güvenlikten geçip, vestiyere uğrayıp bu mekana giriş yapmıyorsun. Bir kapısı yok... Bir penceresi yok... Fakat 4 duvarı var. Bu 4 duvardan hangisi seçersen mekanı o doğrultuda deneyimleme fırsatın olacak. Bu duvarlardan birisi sabit, diğeri ise sadece o bulunduğun boşlukta seni kendinle bırakıyor. Diğer ikisi ise sana özgürlüğü anlatacak. Tabi ki bu duvarların ne zaman ne yapacakları belli değil. Hangi duvar hangi görevi üstlenecek? Aynı duvardan hep aynı tepkiyi bekleme! Bu bir dönüşüm!

Bir duvarı seçtin ve zemin birden hareketlendi. Seni koparıyor, koparıldığının farkında mısın? Seçtiğin duvar seni yukarıya çıkarıyor. Nasıl oldu bu? Tekrar nasıl ineceksin? Burasının bir çıkışı var mı? Bu müzenin bir girişi yok fakat bir çıkışı var.

İki ayağının kapladığı alan seni yukarı çıkardı ve sanki tamamlanması gereken bir boşluğun parçası gibi yerleştirdi seni. Neden iki ayağının kapladığı alan? Çünkü, **Kafka der ki, "Bastığın yerin iki ayağının kapladığından daha büyük olmayacağını anlamak ne büyük mutluluk."** Yürüyorsun... Az önce bir duvar seni takip ediyor gibi hissettin. Duvar seni karşılıyor, sana hoş geldin dercesine... Bu duvarlar hareketli!

Acaba sen de denemek ister misin? Bir duvarı seçtin ve hareket ettirebiliyorsun. Kendine kenarlar, köşeler oluşturabilirsin. İstediğin zaman bozabilirsin ya da başkası gelip ardından bozabilir. Kendisine daha farklı köşe yapabilir. Her geldiğinde farklı köşeler bulabilirsin. Bu duvarları kendine göre yaşatabilirsin, bu mekanı kendinleştirebilirsin.

Bütün duvarları hareket ettirebilecek miyim? Hayır! Burada sabit duvarlarda var. Bu duvarları sen kendin mekanı deneyimlerken farkedeceksin. Farkettiğinde şunu anlayacaksın ki, burada bir sistem var. Bu sistem sana, bir yandan

özgürlüğünü verirken, diğer bir yandan aslında senin özgürlüğünün kısıtlı olduğunu, asla tamamen özgür olamayacağını ve bu özgürlüğün, sana verilen geçici bir özgürlük olduğunu anlatacak. Fakat yine de şunu unutma! Bu mekan senle yaşıyor, bu mekan bir dönüşüm...

Burada birden zemin boşluğa dönüşebilir. Tam iki ayağının üzerindeyken ve altında iki ayağının kaplayacağı kadar küçük ama aslında senin için yeteri kadar bir parça varken, seni ileri doğru ittiğinde, aslında öne çıkışı ve ardında kalan boşlukla oluşun farkındalığını anlatacak. Bu öne çıkış neden? Bu öne çıkış, arkanda kalan boşlukla, üstünde olduğun boşluğun aslında az önce aynı şeyler olduğunu göstermek için. Geri nasıl döneceksin? Açılan boşluk iki ayağının kapladığı alan kadar, bu yüzden atlayıp geçebilirsin...

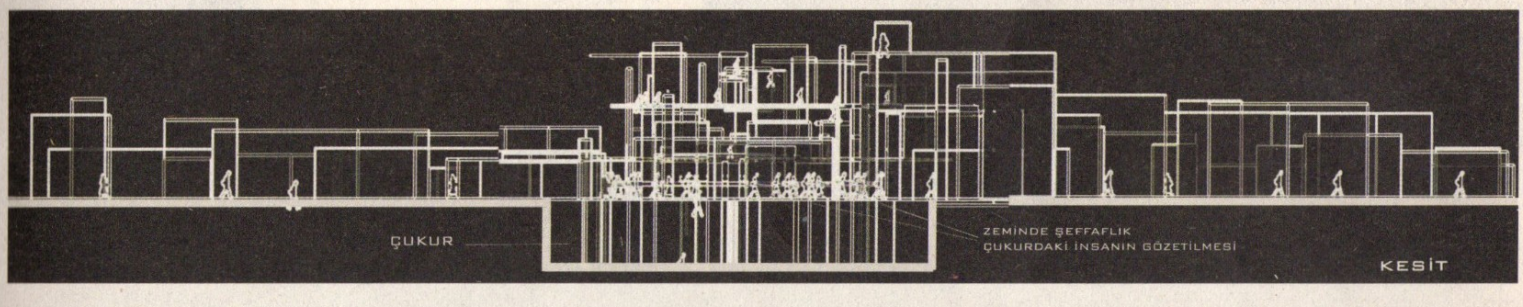
Bu mekanda döşeme yok, bu mekanda merdiven aslında bir

Tepedesin ve izlerken neler görüyorsun? Dönüşüm, duvar sesleri, kaybolan insanlar... Senle yaşayan, seni bekleyen, seni arayan ve senle duran bir mekan... Prag'ın eski sert dokusundaki o boşluğu, parçalanışı ve hareketi görüyorsun.

Burası artık bir son mu? Artık tarihi yapının ahşap basamaklı merdiveninden inip, süslemeli kapısından dışarı çıkabilirsin. Peki ya seçtiğin duvar seni aşağı indirseydi neler olacaktı?

Yukarıda, hem sergiledin hem sergilendin; hem sergiye yön verdin hem de yönlendirildin; hem dönüştün hem de dönüştürdün... **Kısacası yukarıda özgür olduğun kadar da mahkumdun.** Fakat aşağıda sadece sergilenen olacaksın... Sadece izlenen ve sıkışan sen olacaksın...

Burada hiçbir hareket yok ve toprak bir doku seni karşılayacak. Tıpkı bir mezar gibi... Büyük, kocaman bir mezar... Üzerindeki

mekan. Bu mekanın her kotunda bir yüzeyle bütünleşebilirsin. Bu bütünleşmelerin temelini ise merdiven basamakları oluşturmakta. Merdivenler ve basamakları, Kafka için kimi zaman babasının onu sahanlığa sürüklediği bir mekan; kimi zaman Gregor Samsa'dan korkan patronunun, korkuluğun arkasından onu izlediği bir mekan olmuştur. Burada ise merdiven, kafkaesk mekan ile tarihi yapı arasındaki geçirgenlik görevini üstlenerek, iki farklı temayı bağlayan ana omurga olmuştur. Bu omurga ise basamakların, hem boşlukla hem de yanındaki tarihi binaya dokunarak yükselmesiyle ve kimi zaman binaya saplanmasıyla oluşmakta.

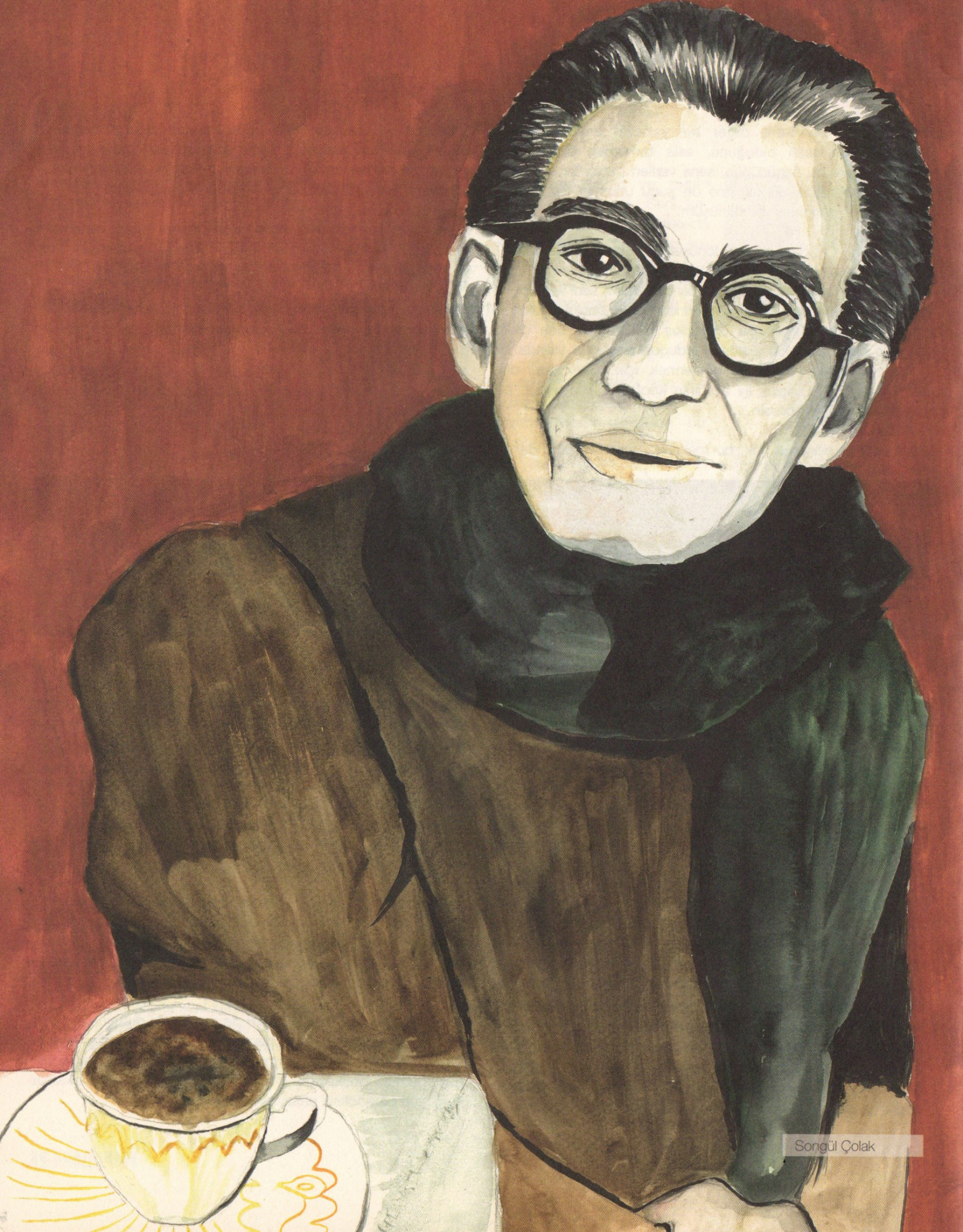
Basamaklar bir süre sonra seni tarihi binanın içine alarak, sana az önce içerisinde olduğun mekanı karşıdan gösterecek son elemanlar olacaklar. Basamaklardan çıkarken ayak izlerine dikkat etmen gerekiyor. Çünkü kendinden izler bırakıyorsun. Ardında bıraktığın izlerin farkına varman gerek- mez mi? **"Bir merdivenin üzerine basılmaktan yeterince çukurlaşmamış basamağı, basamağın kendi açısından, ıssız çakılmış bir tahta parçasıdır yalnız."** Kafka bu cümlesiyle basamağın kendi açısından olan yorumunu dile getirmiş. Sanıyorum ki burada basamak yerine koymuş kendisini ve yine bir ezilmişlik temasına değinmiş.

cam döşemeden ayak sesleri geliyor. Üzerinde yürüyenler de kim? Kimler seni eziyor? Bu ezilişi duyuyorsun fakat göremiyorsun. Tepeden sana bakan, seni izleyen birileri var. Bunun farkında mısın? Şunu unutma! Buradan çıktığında sen de ezen ve izleyen olacaksın.

Burada topraktan kendine nesneler yapabilirsin. Yaptıklarını kendinle götürebilirsin ya da bırakadabilirsin. Fakat kendinle götürebileceğin boyutlarda bir şeyler yapman gerekiyor. Çünkü seni, dar ve küçük bir koridor karşılayacak. Buradan sadece sürünerek geçebileceksin.

Buradan çıkman için bu koridora girmen gerek. Belki ürkütücü, belki çok uzun, belki de bu sürükleniş hiç hoşuna bile gitmeyecek. Fakat sana ilk kez sürüklenmeyi, emeklemeyi anlatan dar bir ara olacak. Koridorun bitimi yine aynı tarihi yapıya bağlanıyor ve aynı süslemeli kapıdan dışarı çıkabilirsin.

Müzenin hem üst, hem alt, hem de zemindeki duruşu aslında o an ki oluşu anlatmak içindi. Kısacası bu müze, dışarıdan karmaşık görünümlü şatoya ulaşmamız ile ansızın -sorgulamadan- düştüğümüz boşluktan, dönüşerek kurtuluşun ve mekânsal kurgunun paradoksal patlayışının tasviriydi.

Songül Çolak

Panait Istrati

Hayat Yollarında

Her çocuk bir devrimcidir. Yaratılışın yasaları onunla tazelenir ve olgun insanların onlara karşı yükselttiği ahlak, önyargılar, hesaplar, pis çıkarlar gibi engelleri ayaklar altına alır. Çocuk, dünyanın başlangıcı ve sonudur; hayatı yalnız o anlar, çünkü hayata ayak uydurur, devrimler ancak çocukluğun saflığıyla yapıldığı zaman daha iyi günlerin geleceğine inanacağım. Çocukluktan çıktımı insan canavar kesilir: iki-yüzlülükle başka bir kalıba girerek hayatı inkar eder.

İnsanlık binlerce yıldır yaratılışın kendisine anlattıklarından bir ibret dersi almasını bilmiş midir?

Bugün, tıpkı Ortaçağ'da olduğu gibi, hiçbir sosyal topluluk hayatı anlamıyor, hiçbir yasa onu korumuyor; ahmaklık ve keyfilik her zamandan fazla hükmünü yürütüyor.

Çocuk cahil ve delicesine bencil insan canavarlarının ellerine verilir, onlar bu heyecanla dolu, yaşamaya susamış çelimsiz yaratığın kolunu kanadını kırarlar. Çocuğun gün ışığına, ağaçların hışırtısına, dalgaların şırıltısına, meltemin okşayışına, kuşların cıvıltısına, sokakta koşuşan köpeklerle kedilerin özgürlüğüne, mis kokulu kırlara, kendisini yakan kara, şaşırtan güneşe, merakını uyandıran ufuklara, altında ezildiği sonsuzluğa muhtaç bir hayat tomurcuğu olduğunu o ahmak suratlı herif nereden bilsin? Çocukluğun hayat mevsimlerinin en körpesi olduğunu, mutluluk içinde bile varlığı fani olan o insan yapısının temellerinin ancak bu mevsimde atıldığını nereden akıl etsin? Oysa bütün yapının uçuruma yuvarlanması istenmiyorsa, bu temeller iyilik, yalnız iyilik harcıyla yoğrulmalıdır.

İnsanların çoğunluğu çocukluğunu dayak yiyerek, yoksunluklara katlanarak, kanunların yükselttiği o ömür törpüsü kalelerde geçirirken, hayat temellerinin böyle atılmasını nasıl isteyebilirsiniz? Yeryüzünün haydutlar, katiller, dolandırıcılar, pezevenkler, tembeller ve düzen düşmanlarıyla dolu olmasında şaşacak ne var, siz doğa yasalarına uymadıktan sonra?

Sizler, kanunlar yapmışsınız, akademiler kurmuş, ahlak kürsüleri tesis etmişsiniz, kulakları patlatırcasına çanlarını çalarak merhameti öğretmeye çalışan kiliseleriniz var, meclisleriniz var, ama bir çocuğun göğsü içinde neler kaynaştığını bilemezsiniz, güzel olabilecekken sakat bıraktığınız bu hayat hakkında da bir bilginiz yoktur.

Kral Kofetua ve Dilenci Kız

İnceleme: EFKAN OĞUZ

Edward Burne, Jones – Bir Resim Eleştirisi

Edward Burne-Jones, 1833–1898 yılları arasında yaşamış olan, Rafael-öncesi sanat akımına dâhil çalışmalarıyla bilinen İngiliz ressamdır. Kendisi vitray geleneğinin yeniden canlandırılmasında da önemli bir rol oynamıştır. İlk çalışmalarında Dante'den ilham alan Burne-Jones, 1860'larda kendi tarzını oluşturmaya başlamış ve estetizm akımında kilit ressamlardan birisi olmuştur. Böylece sanatın sadece sanat için yapılacağını savunmuş ve çalışmalarını politik ve sosyal meselelerden arındırmıştır. Edward Burne-Jones aynı zamanda Virgian Woolf'u ve aile fertlerini de model olarak kullanmıştır; hatta The Annunciation (Meryem Ana Yortusu) tablosunda Woolf'un Meryem Ana için modellik yapan annesi Julia Prinsep Duckworth Stephen'ı görebilirsiniz (Resim 1).

Resim 1: The Annunciation (1876-79)

Kral Kofetua ve Dilenci Kız tablosu Edward Burne-Jones'un en bilindik tablolarından birisidir (Resim 2). İşlediği konu ise, halk arasında bilinen ve birçok edebi esere de ilham kaynağı olmuş olan Kral Kofetua'nın Penelofon'a aşkıdır. Masala göre Afrikalı Kral Kofetua, pencereden bakarken gördüğü dilenci kıza âşık olur. O zamana kadar Kral Kofetua hiçbir kadınla birlikte görülmemiş ve kadınlara karşı cinsel soğukluğu halk arasında dedikodu konusu olmuştur. İlk görüşte Penelofon'a âşık olan Kofetua, onu tekrar bulabilmek için ne yapacağını bilemez ve hatta eğer bulamazsa, intihar etmeyi bile göze alır. Bunun üzerine sokağa çıkarak etrafa para saçar ve paraların etrafına toplanan dilencilerle birlikte Penelofon da gelince, Kofetua, hayatının aşkını bulur. Kral, Penelofon'a evlenme teklif eder; daha sonra evlenen ve halk tarafından çok sevilen çift, sakin bir hayat yaşar. Penelofon artık bir kraliçe olmuştur ve sokaklardaki hayatından kurtulmuştur, Kral Kofetua ise önceleri aradığını dahi bilmediği aşkını bulmuştur. Edward Burne-Jones bu masalı, Alfred Tennyson'ın 1833'de yazmış olduğu ve 1842'de yayınlanmış olan Dilenci Kız (orj. The Beggar Maid) şiirinden öğrenmiştir. Şiir, Kral Kofetua'nın etrafa para saçması üzerine gelen Penelofon'la karşılaşma anını şöyle anlatır:

Uzanıyordu, kolları göğsünde;
Anlatacak kelime yoktu güzelliğini:
Çıplak ayaklarıyla gelmişti dilenci kız
Kral Kofetua'nın karşısına.
Kaftanı ve tacıyla yöneldi Kral,
Kızı karşılamak için kalabalığa yürürken,
"Şaşılacak şey değil," dedi etrafındaki lordlar,
"Güneşten daha güzel çehresi var."

Resim 2: King Cophetua and the Beggar Maid (1884)

Gökyüzünde parlayan ay gibi görmüşlerdi,
Perişan elbiselerinin içindeki kızı;
Birisi ayak bileklerini övdü, bir diğeri gözlerini,
Birisi kara saçlarını ve cazibeli edâlarını.
Tatlıydı çehresi, melek zarafetiyle,
Böylesi görülmemişti hiç o ülkede daha önce.
Kofetua bir kraliyet yemini savurdu:
"Bu dilenci kız benim kraliçem olacak!" diye.

Tablo, ressamın diğer çalışmalarına benzer şekilde aşırı dikey bir tuval üzerine yapılmıştır. Genç dilenci kız, tablonun orta kısmında resmedilmiş, hemen aşağısında Kral Kofetua elinde tacıyla oturmaktadır. Dilenci kızın Kofetua'ya kıyasla yüksekliği, onun sınıfsal olarak yükseldiğini sembolize etmektedir. Tablonun geneline karanlık tonlamalar hâkimdir; fakat kız gayet solgun ve şiirde de tasvir edildiği gibi, üzerine adeta ay ışığı düşmüş şekilde resmedilmiştir. Bu yönüyle Burne-Jones'un diğer resimlerindeki kadın figürlerine benzemekte ve dikkatimizi dilenci kız üzerine yoğunlaştırmaktadır.

Birçok eleştirmen Penelofon'un Burne-Jones'un karısı Georgina'ya (Georgie MacDonald) benzerliğine dikkat çekmiştir. Çift 1860'da evlenmiş fakat evlilikleri, Burne-Jones'un modeli Maria Zambaco ile ilişkisinin basında yankılanması üzerine çalkantılı bir döneme girmiştir. Bu olayı takiben Zambaco intihar etmiş, Georgina ise William Morris adında birisiyle yakınlaşmış, fakat Morris'in teklifini geri çevirmiştir. Adeta eleştirmenleri destekler nitelikte, Kral Kofetua'nın etrafında ve Penelofon'un yanında bulunan anemon çiçekleri, reddedilmiş bir aşkı temsil etmektedir. Fakat bu durumun Kofetua ve Penelofon ile bir alakası olmayıp, ressamın biyografisiyle ilgilidir. Ayrıca bir sosyalist olan Morris'in Burne-Jones'un karısıyla olan bu ilişkisi ve hikâyenin de temelini oluşturan parasal ve sınıfsal temalar kuşku uyandıracak şekilde birbiriyle alakalı görünmektedir.

Sonuç olarak, biz de Burne-Jones'un izini takip ettiği estetik akıma sırtımızı verir, tüm bu biyografik referanslardan aklımızı arındırırsak ve ressamın tuvaline yansıyan hayal gücünden gözlerimizi çevirmezsek, bu görsel ziyafetin tadına varabiliriz. Her ne kadar bir yanımızla gerçek hayatın –bırakın sosyal eşitsizlikler nedeniyle aşkların bitmesini ya da başlayamamasını– önünde hiçbir engel olmayan aşkları bile har vurup harman savurduğunu bilsek de, bir yanımızla her zaman, her şeye rağmen var olan aşkların da olduğuna inanmak isteriz. Bu tablo adeta bu inancın, Afrika'dan Avrupa'ya herkes tarafından paylaşıldığını destekler niteliktedir.

Hilal Kosovalı

GECELERİM, ÇARPAN KOCAMAN BİR YÜREK GİBİ

Gecelerim aysız. Gecelerim pencereden süzülen gri ışığa gözünü kırpmadan bakıyor. Gecelerim ağlıyor, yastığım nemli ve soğuk. Gecelerim uzun, upuzun ve sürekli belirsiz bir sona doğru uzanıyor. Seni arıyorum, yanımdaki dev bedenini, soluğunu, kokunu arıyorum. Gecelerim, "Boşluk" yanıtını veriyor; gecelerim beni üşütüyor ve yalnızlıkla dolu. Bir temas noktası arıyorum: Tenini arıyorum. Neredesin? Neredesin? Dönüp duruyorum, yanağım nemli yastığa, ıslak saçlarım şakaklarıma yapışıyor. Burada olmaman mümkün değil. Kafam serseri serseri dolaşıyor, düşüncelerim gidip geliyor ve parçalanıyor, bedenim artık anlamak istemiyor. Bedenim seni istiyor. Bedenim, şu sakat külçe, senin sıcaklığında bir an için kendini unutmak istiyor, bir kaç saatlik dinginliğe çağırıyor. Gecelerim paçavraya dönmüş bir yürek. Gecelerim sana bakmak, ellerimle bedeninin her kıvrımını izlemek, yüzünü bulup okşamak istediğimi biliyor. Gecelerim, senin yokluğundan dolayı soluğumu kesiyor. Gecelerim seni çağırmak istiyor ama sesleri çıkmıyor. Yine de seni çağırmak, sana kavuşmak, bir an için sana sarılmak ve katleden zamanı unutmak istiyor gecelerim. Bedenim anlayamıyor. Tıpkı benim gibi bedenimin de sana ihtiyacı var, belki de onunla ben biriz. Bedenimin sana ihtiyacı var, çoğu zaman beni sen tedavi etmişsindir. Gecelerim, teni hissetmeyene kadar kazınıyor, sonunda duygu maddesel tözden arınarak daha güçlü, daha keskin bir hale geliyor. Gecelerim beni aşkla tutuşturuyor.

Gecelerim beni tüketiyor. Senin eksikliğini çektiğimi biliyorum ve gecenin tüm karanlığı bu gerçeği saklamaya yetmiyor. Bu gerçek, karanlıkta bir bıçak gibi parlıyor. Gecelerim sana uçabilmek, uykudan seni sarıp, sarmalayıp bana getirebilmek için kanatları olsun istiyor. Uykunda, yanıbaşında olduğumu hissedeceksin ve kolların sen uyanmadan beni saracak. Gecelerim öğüt vermiyor. Gecelerim uyanık görülen bir düş gibi seni düşünüyor. Gecelerim üzülüyor ve yolunu yitiriyor. Gecelerim yalnızlığımı, tüm yalnızlıklarımı artırıyor. Sessizliği, ancak benim içimdeki sesleri duyuyor. Gecelerim uzun, uzun, upuzun. Gecelerim günün hiç doğmamasından korkuyor; aynı zamanda günün doğmasından da ürküyor gecelerim, çünkü gün, her saatin iki saatmiş gibi uzun olduğu ve sen olmadığın için tam anlamıyla yaşanamayan yapay bir gün. Gecelerim, gündüzlerimin de gecelerime benzeyip benzemediğini düşünüyor. Böylece günden neden korktuğumu anlayabilecek gecelerim. Gecelerim beni giydirmek ve gidip erkeğimi getirmem için beni dışarı itmek istiyor. Ama gecelerim her türlü deliliğin yasak olduğunu ve düzensizlik yarattığını biliyor. Gecelerim nelerin yasak olmadığını düşünüyor. Onlarla bütünleşmenin yasak olmadığını biliyor, ama bir bedenin umutsuzlukla birlikte kendisiyle bütünleşmesinden sıkılıyor. Çünkü beden hiçle bütünleşmek için yaratılmamıştır. Gecelerim seni tüm derinlikleriyle seviyor ve benim derinliğimin yankısını taşıyor. Gecelerim düşsel yankılarla besleniyor. Geceler bunu yapabiliyor. Bense başaramıyorum. Gecelerim beni gözlüyor. Bakışları düzgün ve her şeyin içine doğru akıyor. Gecelerim, sevgiyle senin de içine akabilmek için burada olmanı istiyor. Gecelerim seni umut ediyor. Bedenim seni bekliyor. Gecelerim, senin omzunda dinlenmemi, senin de benim omzumda dinlenmeni istiyor. Gecelerim, senin ve benim hazza eriştiğimizi görebilmek için röntgencilik yapmak istiyor, seni ve beni zevkten titrerken görmek istiyor. Gecelerim gözlerimizi görmek ve zevkle dolu gözlerimize sahip olmak istiyor. Gecelerim her sarsıntıyı elleri arasında tutmak istiyor. Gecelerim çok yumuşak davranacaktır. Gecelerim sessizce senin yokluğundan inliyor. Gecelerim uzun, uzun, upuzun. Aklını yitiriyor ama senin görüntünü benden uzaklaştıramıyor, arzumu yok edemiyor. Senin burada olmamandan dolayı ölüyor ve beni öldürüyor gecelerim. Gecelerim sürekli seni arıyor. Bedenim birkaç sokağın ya da adi bir coğrafyanın bizi ayırdığını anlayamıyor. Bedenim, gecenin ortasında senin gölgeni görememekten dolayı acıdan çıldırıyor. Bedenim uykunda sana sarılmak istiyor. Bedenim gece uyumak ve karanlıkta senin öpüşünle uyanmak istiyor. Gecelerim, bugün bundan daha güzel ve daha zalim bir düş tanımıyor. Gecelerim haykırıyor ve yelkenlerini yırtıyor, gecelerim kendi öz sessizliğine çarpıyor ama senin bedenine ulaşamıyor. Eksikliğini öylesine hissediyorum ki! Hele sözcüklerinin, hele renginin eksikliğini.

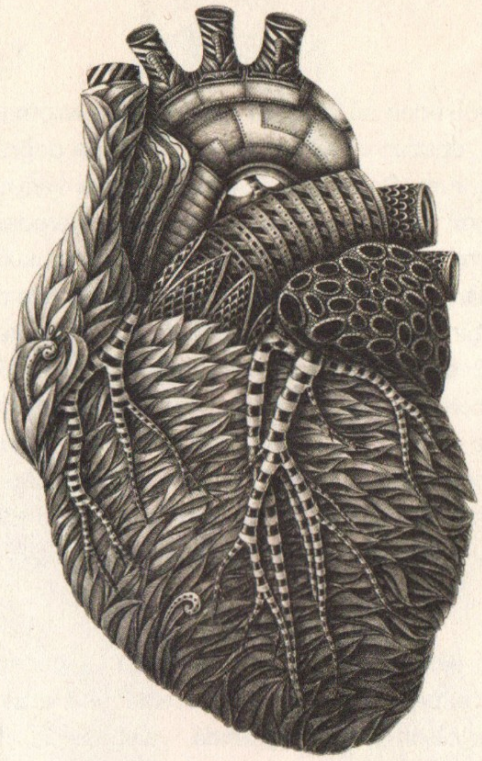
Birazdan gün doğacak.

Frida Kahlo

Uzaktaki Diego'ya mektup, Mexico City, 12 Eylül 1939; yollanmamıştır.
Frida Kahlo ile Diego Rivera'nın ayrı oldukları bir dönemde yazılan mektuptan.

Süveyda

ESRA PULAK

Kalbin merkezi yürektir, yüreğin alt yüzeyinin ortasında bulunduğu söylenen siyah bir noktadır; "Süveyda". Ünlü bir Türk düşünürü ve şairi olan İbrahim Hakkı, değerli eseri Marifetname'de bu noktadan çok kısa bahseder ancak o kısacık satırlar, Süveyda'nın kuvveti ve kıymeti hakkında ihtiyacımız olan tüm bilgiyi elimize verir.

"İnsanın en büyük ve en güçlü yönü kalbi, en küçük yönü kalıbıdır ki kalbin kabuğudur." Marifetname

Benim Marifetname ile tanışmam bir dost evinde gerçekleşmişti; dostuma kütüphanesini düzenlemesi için yardım ederken rastladığım bu kıymetli eseri, uzun süre elimden bırakamamıştım. Süveyda'yı da ilk kez burada okudum. Marifetname diyordu ki; "kalbin alt yüzeyinin ortasında göz bebeği benzeri siyah bir yer vardır ve adı Süveyda'dır ki çok latif bir noktadır. Ruhun kaynağıdır ve tüm yüce ilhamlar buraya iner. Hayvani ve insani nefs de bu noktada bulunur." Bu satırları okuduktan sonra, kavram olarak ilk kez duymama rağmen Süveyda'yı hep yüreğimde taşıyor olduğumu fark ettim.

Süveyda'yı kelime olarak incelediğimde ise karşıma üç manası çıktı:

İlk'i sufi'ye dair olan tasavvuftaki öz idi; burada Süveyda kalbin makamı. İkincisi insana dair olan idi; burada Süveyda insan yüreğinin sırlarla dolu tuttuğu penceresi. Bir diğer manası sevdaya dair idi; aşkın tecelli ettiği yer olan Süveyda kalbin tam merkezinde bulunuyordu, yoğun bir kan damlasından ibaret olup; aşkla büyüyor, kalbi kaplıyor ve yavaş yavaş çözülüp kana karışarak tüm benliği sarıyordu. Aşk'ta bir azalma olduğunda da küçülüyor ve hatta zamanla yok oluyordu. Bu halleri ruhumuzun derinliklerinde hangi birimiz deneyimlemedik ki? Yüreğimiz kah coşup, kah sönmedi mi; aşk ile?

Bu siyah nokta ki; bütün organlara hayat, hareket, idrak ve gıda veriyor ve onları besliyor...

Aşk ki; insana canlılık veriyor, besliyor, yüceltiyor ve büyütüp olgunlaştırıyor...

Kalbin merkezinde ne mühim bir noktadır Süveyda...

İnsan ruhu için ne muhteşem bir gıdadır aşk...

Süveyda'ya hürmetle, aşk ile...

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazılarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

Abonelik

Bireysel	(Yıllık) 48TL
Kurumsal	(Yıllık) 96 TL
Yurtdışı	(Yıllık) 48 EUR

Akbank IBAN - Gökhan Demir
TR82 0004 6007 8588 8000 0645 62

Fatura ve kargo işlemleri için Adres, Telefon ve TC kimlik numaranızı bilgi@kafkaokur.com adresine gönderiniz.

Virginia Woolf'a Dair sf.4

Ibid s. 24
Ibid s. 17
Ibid s. 18
Ibid s. 64
Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY
Woolf, Virginia. (2012). Deniz Feneri (Kıvanç Güney, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY
Curtis, Anthony. (2012). Virginia Woolf. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim

Virginia Woolf, Deniz Feneri sf.6

İllüstrasyon: Javier Cuellar

Edebi Modernizmin Farklı Yöntemlerine Bir Bakış sf.8

Orijinal Metin: Woolf versus Kafka: A Look at the Different Methods of Literary Modernism

Woolf Hakkında 20 Şey sf.11

İllüstrasyon: Ceren Demiral

Virginia Woolf Kitapları sf.12

Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 103
Curtis, Anthony. (2012). Virginia Woolf. Bloomsbury ve Ötesi (Özge Çağlar Aksoy, Çev.) İstanbul: İletişim s.252
Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 126
Ibid s. 129
Woolf, Virginia. (2012). Deniz Feneri (Kıvanç Güney, Çev.) İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi s. 30
Urgan, Mina. (2001) Virginia Woolf. İstanbul: YKY s. 155
Ibid s. 54
İllüstrasyon: Pedro Molina

Yabız sf.17

İllüstrasyon: Jovana Krivokuca

Yanılma Sevgili Okuyucu sf.24

1.Vural Sözer, Yanıldın sevgili Sait Faik (kapak yazısı)
2.Yaşar Kemal, Röportaj Yazarlığında Altmış Yıl YKY sf 115
3.Sait Faik, Son Kuşlar YKY sf 28
4.Sait Faik, Alemdağda Var Bir Yılan YKY sf 25
5.Sait Faik, Havada Bulut YKY sf 82
6.Sait Faik, Hallaç
7.Sait Faik, Son Kuşlar YKY sf 61
8.Sait Faik, Son Kuşlar YKY sf 13
9.Sait Faik, Alemdağ'da Var Bir Yılan YKY sf 79
İllüstrasyon: Ceren Demiral

Cemil Meriç 101 sf.26

İllüstrasyon: Ceren Demiral

Üvercinka sf.31

İllüstrasyon: Aykut Şerefoğlu

Boşlukta Yaşayan Müze sf.32

İllüstrasyon: Damla Katuk

Panait ISTRATI sf.35

İllüstrasyon: Songül Çolak

Kral Kofetua ve Dilenci Kız sf.36

Şiir çeviri: Efkan Oğuz
Resim 1: The Annunciation (1876-79), Lady Lever Sanat Galerisi, Port Sunlight.
Resim 2: King Cophetua and the Beggar Maid (1884), Tate Britain Sanat Galerisi, Londra.

Süveyda sf.40

İllüstrasyon: Alex Konahin

Frida Kahlo sf.39

İllüstrasyon: Hilal Kosovalı

Arka Kapak

İllüstrasyon: Beste Kopuz

Katkıda Bulunanlar

Ceren Demiral
Sernur Işık
Kardelen Ağım
Selami Mete Akbaba
Fatih Cerrahoğlu
Burcu Baraz
Eda Tunuz
Zeynep Sueda Çelik
Zeynep Albayrak
Yücel Orhun
Ozan Kırıcı
Öyküm Taner
Enis Büyükkıyıcı
Ali Demir
Ayşegül Erözyürek // Gökhan Demir

